

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Laupäeval, 28. augustil 1971

Nr. 68 (3653)

13. asiakäik

Uue Eesti Maja ehitused käiku Luba lasteaiaks

Stockholmi linna ehituskomisjon otsustas 19. augustil anda loa aktsiaseltsi Eesti Majale uue Eesti Maja valikeks ümberehitusteks, m.h. klubiruumideks ja uuteks, laiendatud lasteaiaks ja päelalõunakooli ruumideks. See viimane luba on eriti rõõmustav ning A/S Eesti Maja juhatus oma koosolekul teispäeval otsustas kõige kiiremas korras selle projekti teostamiseks asuda, mis osutub seda hõlpsamaks, et võimalik on saada vajalikku toetust riigi sotsiaalsusutustelt. Ehitusloa otsustamisega läks Vallingatan nr. 32/34 asuvas kinnisvaras kiirelt käiku arh. Kõrgma poolt kavandatud ümberehitus, mille mõningad eeltööd olid varem sooritatud.

Eesti Päevaleht intervjuueeris tööd käimamineku puhul A/S EESTI MAJA juhatuses esimeest tsiviilins. Meemo Treppi, kes kõigepaalt rõhutas oma heameelt asjade liikuma hakkamise üle:

— Paraku on osutunud ehitusloa saamine komplitseeritumaks, kui seda maja ostmisel osati ette kujutada. Uus maja asub teatavasti korterite rajoonis linnaplaani ja lubade andmine on vägagi restriktiivne:

Pealegi tuli vahele akadeemilise kutseorganisatsiooni streik, mis vennis asjaajamise käiku, samuti on veninud tekitanud ühe maja üürniku kaebused mitmetesse instantsidesse, kes ei soovi hoone teatud osade kasutusele võtmist teisteks otstarveteks kui elukorteriteks.

Ehitusloa taotlemisel tuli nõutada ka naabermaajade omanike nõusolek, millega ei olnud raskusi. Peab arvestama aga, et olukorras, kus maja

asub korteripiirkonnas, alati leidub neid, kes meie ehitamiselavad "silma peal".

— Mida sisaldab ehitusluba?

— See sisaldab luba esimese korru kasutusele võtmiseks klubihoone tegevuseks eesti organisatsioonidele, mis tähendab rea seinte mahavõtmist, et võimaldada suurema saali loomist, ventilatsioonide sisse- ja välisõu teostamist ja üldist ümberprojekteerimist. Järg. lhek. II

25 UUT EESTI KOOLI ÕPILAST STOCKHOLMIS

Stockholmi eesti algkool alustas esmaspäeval oma järjekordset õppeaastat 25 uue õpilasega mudilaste klassis ja kahe uue õpetajaga, kelleks on Tiit Nurk ja Anne Mari Horm-Asker. Koolijuhataja Udo Juuno avaldas oma erilist rahulolu, et tänavune kooli juurdekasv on küllaldane ja rõõmustav. Kool töötab tänava kuu klassikomplektiga. Vahepeal on koolireform ja ratsionaliseerimine puudutanud Jakobit kooli, mille ruumides eesti kool töötab ja selle tõttu on osa klasse majast mujale viidud.

Kooli avamisele oli kogunenud kogu koolipere ja palju vanemaid. Nõud pruunid ja puhanud. Esimesed kohtumised pärast suve toimusid kooli õuel, siis koguneti ühte suuremasse klassiruumi avaaktusele. Koolijuhataja Udo Juuno tervitas õpilaskonda õppetöö algamisel, eriti aga neid, kes esimest korda tulevad kooli ja istuvad koolipinki.

Nelle ja nende vanematele on see suur sündmus. Suur sündmus ka koolile, sest iga algajate klass on kooli loomulikuks juurdekasvaks ja edasipüsimise kindlustamiseks. Tänavu oli see juurdekasv normaalklassi ulatuses, mis on rõõmustav nähe.

Abipraost Konrad Veem pidas palvuse ja vaimuliku kõne, mis käsitles liiklusprobleeme, mis on eriti olulised uute õpilaste vanematele.

Kooli juhataja tegi teatavaks, et kooliõnand algavad juba järgmisel päeval. Ta tegi ka teatavaks klasside juhatajad:

I klassis Anne Mari Horm, II klassis Leida Laan, III klassis Tiit Nurk, IV klassis Henna Krikmäe, V klassis Udo Juuno (abi Arne Broberg) ja VI klassis Harri Küsk.

— Meid, õpetajaid, vanemaid ja õpilasi ühendavad eesti rahvus, eesti sümboolsed värvid ja meie isamaa laul, mida nüüd laulame, ütles aktust lõpetades kooli juhataja Udo Juuno.

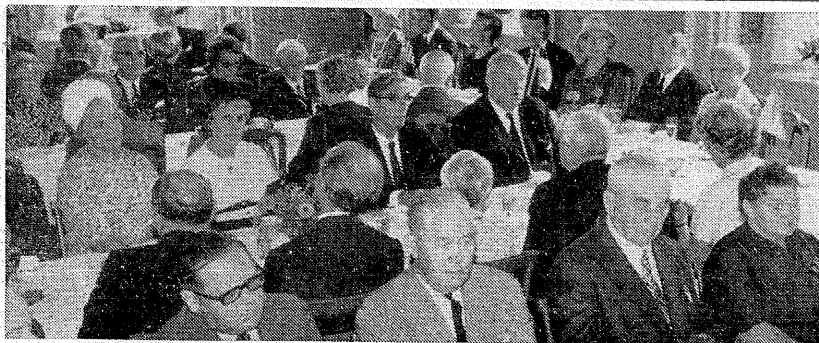
Uraani direktor pögenes

BONN (EPL) — Bonni siseminister teatas, et Lääne-Saksamaale põgenenud ja palunud asiililt Tšehhoslovakkia uraaniakavanduste direktor Karel Bocek, 43.

T apaigutati kuni asiililt otsustamiseni Zimordti põgenekelaagrisse Nürnbergi lähedal. Lääne-Saksamaale võimud peavad saladesse informatsiooni Bocekki põgenemise üksikasjade kohta. Varasemate informatsioonide järele vangistati Bocek Prahas mõeldud aasta septembris, kuna teda süüdistati tehniku uraaniotstarbete "saboteerimises" eriti Venemaa jaoks valmistatava uraani osas.

Juuno. Pärast hünni kõlamist siirdusid lapsed klassidesse klassijuhatajate juhtimisel. Anne Horm võttis oma

hoole alla algajad õpilased kui ka nende vanemad, kes olid juures esimesel informatsiooni- ja kogunemistunnil.



Möödunud pühapäeval tähistati Stockholmis Hässelby lossi ruumides Eesti Rahvusnõukogu abiesimehe agr. Tõnis Kinti 75-ndat sünnipäeva piduliku koosviibimisega, kuhu oli kogunenud arvukalt õnnitlejaid. Pildil paremal, akna all istub juubilar pr. Therese Rei ja oma abikaasa vahel. (EPL-foto Lepper)

KONSISTOORIUM ESITAS KAKS KANDIDAATI

EELK konsistoorium pidas teispäeval oma koosoleku peapiiskop J.O. Lauri esitumisel uue peapiiskopi kandidaatide küsimuses. Nagu selgus, on koguduste poolt esitatud kuuest kandidaadist nõusoleku kandideerimiseks annud ainult kaks enim esitamishääli saanud kandidaati — praost Richard Koolmeister ja abipraost Konrad Veem, mõlemad Rootsist, kuna neli loobusid — Artur Vööbus, Jaak Tauli, Richard Kiviranna ja Karl Raudsepp.

Viimased teatavasti olid juba varem n.n. USA-praostide aktsioonist teatanud, et nad ei kavatse kandidaate. Nii otsustas konsistoorium kirikukogule valimiseks esitada järele jäänud kaks kandidaati.

Nagu Eesti Päevaleht peapiiskop J.O. Laurilt kuulab, toimuvad peapiiskopi valimised 1. septembrist

kuni 1. detsembrini posti teel — seega on kehtivad hääled postitempiga selles ajavahemikus.

Kogudustele saadab konsistoorium välja vastavad valimisnõuded — üks Konrad Veemi, teine Richard Koolmeistri nimega, samuti saadetakse kogudustele juhatajatele välja nende lühikesed elulood.

Igal koguduse juhtusel on üks hääli, samuti konsistooriumi liikmetel.

Peapiiskop konstateerib rahuldusega, et vahepeal on valimiste ümber tekkinud normaalsem ja rahulikum õhkkond.

Konsistoorium tuleb detsembris kokku, et avalikul istungil avada valimisümbrikud uue peapiiskopi selgitamiseks.

sel oli Ants Männiste surnud kaines olekus.

Mis aga eestlase surmajuhtumit teeb seda müstilisemaks, on veel asjaolu, et kahe päeva vältel keegi ei olnud märganud meremeeste-kodus tema kadumist. Meremeeste kodu viibinud sel ajal rohkelt tüürlisi ja samuti oli kohal maja korrashoiu personal. Ülekuulamisel selgus, et keegi polnud tähele pannud Männiste kadumist kahe päeva varemalt. Eelnevalt pole tema käitumisest ning temaga keskustelust märgata olnud midagi erilist. Männiste laip leiti voodist, lukustamata toas.

Ants Männiste oli vallaline, pärit Tartumaa, sündinud 1926.a. ja tal puudusid omaksed välismaal. Männiste tuli Inglismaale end. Eesti Diivisi sõdurina 1947.a. Siin töötas ta mitmeid aastaid põllutööl "Kiora" põllutööliste laagris Nortonis, kust ta

Järg. lhek. II

Venelane OOTAS asjatult

LONDON (EPL) — Inglise lehed soovivad pilte vene hävitajast, milline asus ankrusse Hoy juures Orkney saarte vetes, asudes ilmselt ootama seal plaanistatud NATO merejõudude manöövreid. Seekord aga ootasid venelased asjatult — mingeid lääne manöövreid ei toimunud ja laev ootas pikemat aega asjatult.

Inglased märgivad pilklikult, et mõeldud aasta oktoobris sattusid ühe reisilennuki kaaperdamisel araablaste kätte salajaselt NATO dokumendid, m.h. andmetega manöövreid 1971.a. Orkney saarte juures täpsete kuupäevade märkimisega. Vene laeva kohaletulek kinnitas, et lennukikaaperdajad andsid andmed venelastele edasi. Nendest siiski venelased ei leidnud informatsiooni, et tegemist oli vaid "staabimänguga" ja mitte tegelikku manöövriga merel.

Parem õnn oli vene spioon-kalalaevale, kui õnnestus kohal viibida, kui lennukikandja Ark Royali pardalt prooviti uut tüüpi operatiivseid välkise reaktiivlennukeid, mis on võimalik "hüppama" üles lennukikandjalt n.n. "Harrier jump jet" m-sinad.

EPL

28. augustil 1971

On's see edu?

"Kõik on perfektne," hõiskas N. Vene peadelegaat Abrassimov lääne ajakirjanikele, kui ta tuli kolmekümnekolmandalt võitjariikide Berliini-konverentsi koosolekult, kus lõpuks omelt saavutati n.n. üksmeel küsimustes, mis puudutavad Lääne-Berliini. Abrassimovi rõõmu jagab ka suur osa lääne ajakirjandust, kus pidevalt on Lääne-Saksamaale soovitatud realistlikku liini ida ja maa teise poole okupatsiooni suhtes ning nüüd teeb kahtlase väärtusega järelduse, et Berliini küsimus on lõplikult lahendatud ning tee on vaba Euroopa patsifitseerimiseks. Siin kerkib muidugi küsimus, miks pressikonverentsil kõige rohkem "särast" just vene delegaat ja kõige elavamalt alla kriipsutades oma valitsuse rahulolu? Tuleb meele pildada, et "üksmeelt" saavutati lääne ja ida vahel ka Jaltas ja Potsdamis ja eriti rahul olid venelased.

Muidugi ei ole lahendus läänele kuidagi võrdne perfektne, isegi mitte rahuldav. Jäme ots on ka nendel läänelaadimistel olnud sõjaajastest lihtsam. N. Liidu kaes, kes oma kergeuskiidud kaaslased Saksamaa küsimuses põhjalikult üle trumps, selgub Berliini oma okupatsiooni raudsesse haardesse, kust enam väljapääsu ei näi olevatki, kuigi Lääne-Berliin ikka veel moodustab vabaduse oasi. Kuid see vabadus ei näi pikas perspektiivis olevat kaugeltki kindlustatud.

Konverentsi kokkulepet ei ole üksikasjades avaldatud ja teada on vaid, et tegemist on kompromissiga, mis ühel poolt kindlustab Lääne-Berliini vaba maantee läände (mida lubab garanteerida idatsooni okupeerija Venemaa), kes vahepeal visalt kippus vastustet üle kanda oma satelliidide Ida-Saksamaale), annab läänelaadimistele võimaluse teatud määral külastada Ida-Berliini ja Ida-Saksamaad (samedel alustel kui läänesakslastel), keelab Lääne-Saksamaa liidupäeva ja ametislike kokkulepete riigi vanas pealinnas, lubab venelastele avada Berliini läänepoolseid peakonsulaate (sarkond asub idaosas...).

Lubab läänelaadimistele omandada Lääne-Saksa passi (lma et N. Liit tunnustaks Lääne-Berliini kuuluvust Lääne-Saksa liiduvabariiki) jne. Osa küsimusi jäetakse lihtsalt Bonni ja Ida-Berliini omavahelisele lahendamisele. Kuidas need selleks toime tulevad, näitab tulevik. Igal juhul nähtub otskohe, et kompromiss on venelased teinud üsna väikesi järeleandmisi.

Neid järeleandmisi ootas erilise pingega Bonni sotsiaaldemokraatlik liidukantsler Brandt, kuna ilma nendeta osutunuks võimetuks ratiifitseerida tema hiljutisi pakke Moskvas ja Varsavas — ta oli liidupäeval lubanud, et ratiifitseerimise eeltingimuseks on "rahuldav kokkulepe Berliinis".

Brandti pressiesindaja Rüdiger von Wechmar tähendab ajakirjanikele, et valitsus ei soovi avalikku vaidlust Berliini-kokkuleppe kohta enne kui see on alla kirjutatud. Ta avaldas arvamist, et see oleks "ebaviisakas suurriikide vastu". Kuid samas teatas ta, et Brandt ja tema välisministri Scheel on võitjariikidele juba teatanud, et nad on kokkuleppele väga rahul. Nad peavad seda ka olema, sest valitsuse prestiiži seisab kaalul koos idapaktidega, nii et Abrassimovi ja Kremli abil oled et tere. Vähem näib rahul olevat läänesaksa opositsioon ja maa suu-

rim erakond. Kristlik Demokraatlik Unioon (CDU), kes senini ei ole heaks kiitnud Brandti idapolitikat ja kes Berliini kokkuleppest informatsiooni saades reageeris negatiivselt. "CDU teeb küsimusega parteipoliitikat", kurtis sotsiaaldemokraatide riigipäevagrupi juht ja Brandti lähem mees Herbert Wehner möödunud nädalal Rootsi raadiole antud intervjuus. Kuid kas see on ainult parteipoliitika? Küsimused puudutavad ju mitte ainult Lääne-Saksamaad, vaid kogu saksa rahvast, ikestatud rahvaid ja kogu Euroopat. Mida Bonni praegune režiim on aksepteerinud, on status quo. Kas sellele praegusele ebaõiglasele olukorrale saab ehitada uut Euroopat ja uut rahu? See on ülimalt kahtlane.

Kahtlane selle pärast, et kokkulepe ka sakslaste endi osas ei ole muud, kui olukorra kinnitamine, kus pool rahvast on raudkardina ja Berliini müüri taha sulatud kaitse samu võimalusi ei ole väljapääsiks kui nüüd läänelaadimistele ja läänesakslastele on sissepääs Ida-Saksamaale. Traatõhked, mineeritud väljad ja kuulipildujad ja müürid lahutavad ühe rahva kahte poolt, moodustades pideva põhjuse pingeks ja plahvatusteks. Kui Kremli oleks aus ja tõeline rahutuhe, siis oleks nüüd tehtud lõpp "isoonipoliitikale" ja lastud vabadel valimistel saksa rahval ise otsustada, kuidas ta tahab elada, kas ühises riigis, või müüriaga, mis eraldab rahva kaheks. "Perfektse" kokkuleppe saavutamise ajal tulistati Berliini-müüri, nagu tavalliselt, saksasti, kes püüdis põgeneeda. Ja siis on Kremli garantii väljapääsuteedeks oasist, mis nüüd saab uue õnnestus- ja spionaazhi-teenistrali vene peakonsulaadi näol, senistel kogumistel kaunistel kahtlase väärtusega. Sest oleks ühine nalivõtus uskuda, et seniste häirete taga oleks seisnud ainult Ulbricht ja Ida-Saksamaa.

Kokkulepe ei tähenda, et Berliin rahutuste koldena oleks likvideeritud.

KLA

Hea eestlane

Sageli kirjutatakse sünnipäeva ja juubelikirjutistes, et asjaosaline on hea eestlane. Kes on aga "hea eestlane"? Lõikame siin definitiivseti New Yorgi Vaba Eestlastest:

Hea eestlase tunnuseks on tema hoiak ja teod. Nii nagu usk ilma tegudeta õeldakse olevat surnud, nii eestlaseks-olemise eeltingimuseks valmisolek oma rahvusele kasulik olla isikliku panusega.

Hea eestlase musternäidist otsides leiame tema kord mõne Eesti Maja põrandat parandamas, kord ladumas arhiivihoones või mõne teise eesti ühiskondliku hoones seinu, kord laastamas võsa ja rajama eesti noortele skaudilaagrit.

Me leiame hea eestlase eesti täienduskoolis vabatahtliku tunnustajana, kohaliku eesti organisatsiooni väsimatu tegelase, kirikus jumalateenistuses puhul laululehti ja gamas või talgulisena osa võtmas mõnest eestlaste ühisüritusest, kus on tarvis vabatahtlikke töökäsi ja oskusi.

Hea eestlane on see, kes on valmis võtma enda peale kohustusi oma rahvuse huvides, kes annab oma panuse isikliku aja, energia ja majandusliku toetuse kujul selleks, et eesti elu edasi läheks ja edeneks. Neid on ka USA eestlaskonnas palju, kuid neid võiks veel palju rohkem olla.

Suurim Balti rahvaste ja vabaduse eest võitleja

Sõna töises mõttes võitlusriindel suri Birger Nerman. Kuni viimani aktiivselt tegev Balti rahvaste ja ikestatud vabadusvõitluses, aktiivne, elujüüline ja võitlustaheline, kuigi ta eluruumatus seisib juba 82 aastat. On selge, et 22. augusti ööl, kui Kõigevägavam Birger Nerman meie juurest ära viis, kaotasime ühe suurima eesti ja teiste balti rahvaste sõbra.

Birger Nerman oli arheoloog ja sellelt pinnalt võrsenud tema armastus Eesti ja eesti rahva vastu. Noor Uppsala andekas dotsent tuli aastal 1923 Tartu ülikooli arheoloogia professori kohale, kus ta viibis kaks aastat. Sellest aja jätkus armumiseks Eestisse ja eesti rahvasse — ta on lugenud alati neid kahte astat oma elu huvitavaimaks ja väärtuslikumaks kui aega keset üleschitava riigi ja rahva pulbitsevat energiat, aega kus loodi nii kultuuri kui majandust ja hingati sisse läänelist õhku talle sõmudega. Ta leidis nõu Eestis midagi, mis talle andis entusiasmi ja vastas tema tugevatele teekspidamistele demokraatia ja vabaduse jõust.

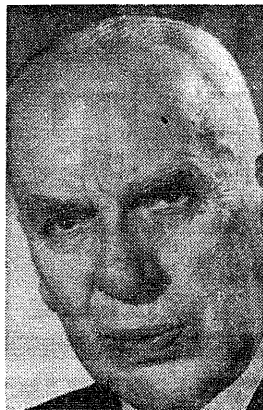
Birger Nerman jäi truuks oma kutsele, millest jutustavad sajad teaduslikud tööd, raamatud, väljakaevamised ja uurimised. Tema teiseks eluks kujunes aga võitlus vabaduse eest, eriti aga tema armastatud Baltikumi vabaduse eest. Nagu ta kuulus vabadusvõitlejatest vend Turegi, valis ka Birger Nerman vabaduse barrikadid oma avaliku tegevuse aluseks. Ja jäi nendele truuks surmani — alati karimatu tööde välja ütleda, kartmatu, et teda kasvav vaskäärmuslus võinuks tembeldada ainult selle pärast reaktsionääriks, nagu see tänapäeval sageli juhtub. Kuid Birger Nermani kui veeendunud demokraati tundsid kõik ja isegi vaenlastel oli raske talle külge riputada võitluse epiteete.

Eestlased, lätlased ja leedulased mäletavad Birger Nermani paljudelt üritustelt, kus ta siitvõitlaval ja julgustavalt sõna võitis, samuti otestest suurest võitluskasutusest, millestega Nermani nimi oli alati tihedalt seotud Balti Komitee esimehena.

Birger Nerman töötas kuni viimse päevani oma töökabinettis Riikliku Ajaloomuuseumis, seades trükkivalmis oma käsikirja Balti riikide tekkinimise ja rahvusvahelise tunnustamise kohta. Kodus oli ta enne maa-gamineku lõpetanud oma kõne käsikirja, mida ta järgmisel päeval pidi pidama Tõnis Kiti juubelil. Ta oli veel samal päeval planeeritud pidanud, naljatades ja plaanisest. See pärast oli üllatus suur, kui saabus teade, et teda ei ole enam.

Meile, eestlastele on mälestused Birger Nermanist lähedasemad eeskätt kui võitlejast samal riindel ja sõbrast, kes meiega koos oli valmis sammuna läbi tule ja ve. Kui a. 1943 Stockholmis moodustati Balti Komitee, siis oli loomulik, et ta valiti selle esimeheks. Ja sellel kohal on ta olnud kuni surmatunni, oles kujundanud sellest tubli võitlusorganisatsiooni, juhtides tegevust, mille eesmärgiks on olnud üheltpoolt rootsi avalikkuse pidev aktiveerimine balti küsimustes osas kõikl sõnas, kirjas ja aktsioonidega, teiselt poolt aga ka balti küsimuste tutvustamine veelgi laiemalt Euroopas ja maailmafoorumil. Balti Komitee startis oma tegevust 1943. a. suurema kogutusega "Ha de rätt att leva", millele aastate kestel on järgnenud terve trükkiste seri "Brännande Östersjöproblemet" — neist viimane seoses Keskigiri külasaksaajaga Rootsi. Prof. Nerman on tuntud publitsistina erakordsest sirgejooneliselt ja kartmatu, kelle kultuuritarkil, kirjal, protestid — ja vahel ka teravad rünnakud rootsi ja välismaa pressis — ulatuvad sadadesse. Ei saa unustada ka seda, et Birger Nermani tegevus sageli ulatus kugele väljaspõlles Skandinaavia piiri, kui küsimusess old ikestatud vabaduse küsimusess.

Prof. Nermani suhteid ja praktilist abi on pea kõi kRootsi Eesti ja Läti



Birger Nerman

kesksed organisatsioonid kasutanud oma igat laadi ürituste, projektide ja aktsioonide teostamisel. Prof. Nermani hästahvatlikku abi on saanud niihästi meie teaduslikud organisatsioonid, abistamisorganisatsioonid, nagu Balti Humanistlik Ühing, samuti aga ka Eesti Komitee, Eesti Rahvusnõukogu, Eesti Rahvusfond, Esindus ja rida teisi organisatsioone. Prof. Nerman on rea nende organisatsioonide auliikmeks.

Alates 1959. a. on Birger Nerman esimeheks Juunikomiteele, mis on teostanud mõeldud kümne aasta kestel rea suuraktisioone. Ta oli üks Mare Balticum ühingu asutajaid ja selle esimeheks esimeheks. Kuni eelmise aastani oli ta ka debatkubi Nya Tisdagsklubben esimeheks. Ta on esimeheks ka World Anti-Communist League rootsi esindusele ja on osa võtnud suurest arvust anti-kommunistlikest konverentsist niihästi Euroopas, USA-s, Kanadas kui ka Aasias.

*

Birger Nerman sündis 6. okt. 1888 Norrköpingis. Perekonast võrsus üldiselt tuntud vendade kolmik: kaksikvend ja tuntud kunstnik Einar Nerman ja kirjanik ning võitlev demokraat Ture Nerman. Birger Nerman omandas fil. il. kraadi Uppsalas 1912, fil. dr. 1913 ja oli professori ülesannetes samas ülikoolis 1917 ja 1920. 1923. a. kutsuti Nerman Tartu ülikooli arheoloogia professoriks.

Ta on teostanud rohkelt ja teaduslikult hindamatu väärtusega väljakaevamisi nii Eestis, Lätis, Leedus, kui ka Saksamaal 1928. a. nimetatil prof. Nerman Rootsi Riikliku Ajaloo Muuseumi juhatajaks, millele kohal ta töötas kuni 1954. a. Vabaneud administratiivsetest ülesannetest on ta Humanitaarteaduste Akadeemia ja muuseumi juures oma energia pühendanud uurimistevetusele ja mõeldud 15 aasta kestel on olnud vähe päevi, kus Birger Nerman vähemalt mõned tunnid ei oleks viibinud oma uurimiskabinettis. Teadusmehena omab Birger Nerman silmapaistva koha põhjamade arheoloogide peres. Ta on juhtinud arheoloogilisi väljakaevamisi üle kogu Rootsi, erilist tähelepanu aga pöörates Gotlandile, samuti aga ka Eestile, Lätile, Leedule, Põhja-Saksamaale ja Inglismaale. Sellele liisandavad ligi poolaada uurimisreisid välismaale. Tema teadusmehe viljakus on imponeeriv, trükkist on ilmunud üle 350 teadusliku artikli, neist üle 20 kapitalisemal teost.

Birger Nermani viimaseks suureks teaduslikuks tööks oli monumentaal-kogutoss "Die Vendezeit Gotlands", mis augs ilmunist a. 1969 ja mille suure plandmise osa ta pensioniriseisuses lõpetas — teoses on üle 2500 peitlahvli.

Nerman oli aktiivselt tegev paljudes rootsi kodukoha, rahvapärismuse ja arheoloogilistes organisatsioonides, nende hulgas 40 aastat sekretärina ja esimehena Svenska

Forminnesföreningen, kus kuningas Gustav Adolf on olnud sagedane külaline. Siit pärineb nende kahe arheoologi isiklik sõprus.

Lühemaist omakeist jäädv leinama tütreid Elisabeth, fil. mag. ja Agneta, fil. dr. töötades antikvaarina samas Ajaloomuuseumis kus asus isagi töökabinett. Tema abikaasaks on Rootsi Meresõidu ja Wasmuuseumite juhataja dr. Per Lundström. Nermanite üldtuntud triost on nüüd pärast venna Ture lahku-mist mõned aastad tagasi järgi al-nult kaksikvend kunstnik Einar Venapojad ja lapsepeast kuuluvad samuti perekondlikult leinajate hul-ka.

Eestlastel, kõigil balti rahvastel, ikestatud ja üldse kõigil vabaduse j ademokraatia austajatel on Birger Nerman ka pärast surma nende õig-lase ja astatise vabadusvõitluse kül-laskujaks. Nii suuri ideidiste leidub harva ja sellistena staitavad nad ka-nu võitlejaid, kes sammusid ja sam-muvad kanas ja jätkavad teid sin-na, kuhu Birger Nerman lootis kord jõuda koos kõikide rõhitud rahvas-tega: vabadusele ja enesemäärami-sele.

Juhan Kokla

B. Nermani matused 30. augustil

Prof. Birger Nermani matuse-talitus toimub Oscars kirikus es-maspäeval 30. augustil kell 13.00. Matuseatalitus peab kadunu sõ-ber praost Lars Hedblom. Oscars kirik on üks Stockholm suure-maid, mahutades kuni 1400 in-mest, kuhu on loota väga suurt ar-vul lahkunu rootsi ja balti sõp-ru.

Ennt matuseatalitus kell 11.30 toimub lahkunu villas Djurgårds-vägen 110, Djurgårdenis väike kogunemine Birger Nermani omaksetele, lähematele sõpradele ja organisatsioonide esindajatele.

Prof. Nermani viimaseks soo-viks oli, et kõik kes soovivad te-ma mälestust austada võiksid sel-lega teha lilled ja pärgade ase-mel sissemakstudega tema nime-lise vabadusdudli Balti Kom-i-tes postigiro 60 75 60-0 või toetuse-ga Svenska Forminnesförening-eni postigiro 5 39 21-3.

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet

Peatoimetaja Juhan Kokla

Vastutav väljaandja

(ansv. utg.)

Arvi Moor

Toimetus ja talitus:

EESTI MAJAS Stockholmis:

Wallingatan 32, 1 t.

Postiaadress: Box 667

101 29 Stockholm I

Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus

Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,

631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72

Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0

Kuulutussarvete postigiro 60 59 00

-0, Eesti Päevaleht Förlags AB,

Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 128-

Termin (4 kuud) kr. 45-

Kuu kr. 12-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT

FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kuriers

Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Berliini suhtes kokkulepe "Idasakslased jäävad aga ikka sissemüüritud olukorda"

Pärast ligemale poolteist aastat kestnud läbirääkimisi nelja suurvõimu esindajate vahel saavutati Berliini küsimuses kokkulepe, mis vähemalt läänenähtude lootuste kohaselt peaks kergendama berliinlaste olukorda üldiselt ning samuti vähendama suurlipuliitist pinget. Lepingut uuritakse põhjalikult Washingtonis, Londonis, Pariisis, Moskvas, Bonnias ja Ida-Saksamaal. Kui kõik valitsused sellele on heaks tunnistanud, kohtuvad veelkord nelja suurvõimu esindajad ja kirjutavad lepingule alla. Pärast seda on Bonni ja DDR omavaheline asi lahendada neid küsimusi, mis otseselt puudutavad mõlemad saksa riigipooli.

Ametlikult pole veel midagi öeldud lepingu täpse sisu kohta. Detailid tehakse teatavaks alles pärast lõplikku signeerimist. Nii palju on aga teada, et tegemist on kolmest osast koosneva kokkuleppega. Muuhulgas peaks leping sisaldama garantiit, mille kohaseks lääne-berliinlased tohivad külastada Ida-Berliini ja Ida-Saksamaad umbes samadel tingimustel kui läänesakslased.

Edasi sisaldab leping eeskirju, kuidas tulevikus hakatakse valvama Lääne-Saksa ja Lääne-Berliini vahelist transiitliiklust. Kuulduste kohaselt olevat vähemalt venelased alla kriipsutanud, et nemad pole lihtsuse segamisest huvitatud.

Lahendus olevat leitud ka Bonni poliitilisele tegevusele Lääne-Berliinis, mis senijani alati on ärritanud Kremli ja Ida-Saksat. Igakord kui Bonni liidupäeva liikmed

on paigutanud oma istungeid Berliini, on idasakslased koos venelastega asunud liiklust segama, avaldanud ägedaid proteste jne. Oletatakse, et tulevikus enam taolisi läänesaksa poliitiliste ametlikohustuste täitmisi Berliinis ei tohi esineda.

Poliitilised ringkonnad märgivad, et kokkulepe on triumfiks läänesaksa liidukantslerile Brandtile ja tema välisministri Scheelle. Ainukei saksa-vene lepingu allkirjutamisega Moskvas moodunud aastal kiirustati Berliini-kokkulepet. Vastavad läbirääkimised enne seda kulgesid pikamisi, rutini-päraselt ja mingsuguseid edusamme ei tehtud.

Valitsusringkonnad Bonnias märgivad, et kokkuleppega kaasub kahtlemata Moskva- ja Varssavi-lepingute lõplik ratifitseerimine ning pikemas perspektiivis ka üld-euroopa julgeolekukonverents. Loodetakse ühtlasi, et läbirääkimised Bonni ja DDR vahel toimuvad kiiresti, nii et Berliini lepingule võidakse lõplikult alla kirjutada — enne talve saabumist.

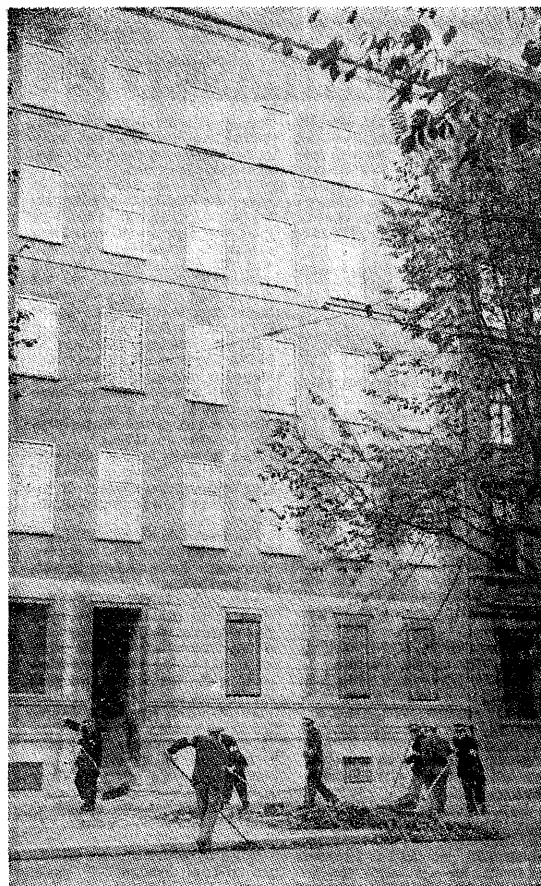
Nimetatud läbirääkimisi on juba pikemat aega ette valmistanud läänesaksa riigisekretär Bahr koos oma idasaksa kolleegiga Michael Kohliga.

Järgmine kohtumine oli ette nähtud 1. septembril, kuid pärast suurvõimude kokkulepet toimus see varem, 26. augustil Ida-Berliinis.

Lääne-Saksa opositsioonipartei CDU on aga reageerinud lepingule negatiivselt. Kristlik-demokraatide esindaja Liidupäeval, Rainer Barzel sõnas, et "ilmselt on tegemist kompromissiga, mida tuleb erakordselt põhjalikult uurida". Ta toonitas, et Bonn ühelgi tingimusel ei tohi liigselt kiirustades teha midagi, mida hiljem kahjatakse.

Samuti meenutas Barzel, et alles eelmisel päeval toimus müüri ääres püüenike tulistamine. "Müüri on reaalselt, mis ei tohi piisima jääda. Kahjuks peab aga nentima, et kõikidest kokkulepetest hoolimata jäävad inimesed Saksamaa teises osas niiloida sissemüüritud seisundisse."

CDU on ka selgeks teinud, et partei jätkuvalt on kriitiline Brandt-Scheeli idapoliitika suhtes, kaasaarvatud lepingutele Moskvas ja Varssavis. Siiski on aga märgata teatud lahkavamat parteis endas, kuna paljud leiavad, et praeguse valituse sammud on õiged, kuigi "külma sõja taustal võibolla liiga radikaalsed ja seega shokeerivad".



"Idasakslased jäävad aga ikka sissemüüritud olukorda". Pilt tsoonipiirilt Berliinis, kus ühe idasaksa maja aknad on kinni müüritud, et takistada põgenemist läände.

Aafrikas müüakse tütreid

LAGOS — Nigeeris arresteriti kolm isa, kes olid müünud 94 dollari (429 krooni) eest oma tütreid orjades.

Politseilisel uurimisel tehti kindlaks, et tüdrukute müümise juures oli peategelaseks üks vaheltkaupleja, kes oli tüdrukuid edasi müünud 196 (980 krooni) dollari eest. Süüdlasi ähvardab kuni viie aastane vangistus.

P. Schwalbe 80-aastane

Helsingis sai 80-neseks kauaaegne välisestlane Paul Schwalbe, kes on USA kodanik, kuid elab juba aastaid Soomes.

USA-sse ründas Paul Schwalbe juba enne Eesti iseseisvumist. Ta liikus palju ja muide oli ka kullaostjaks. Kui ta Helsingis elanud vend suri, viisid saatuse teed ta kokku venna lese pr. Ida Schwalbega, kellega ta abiellus ja asus elama Helsingis.

Paul Schwalbe sulest on aastate jooksul ilmunud kirjutisi Eesti kohta lääne ajakirjanduses ja iseseisvuse ajal oli ta kirjasaatjaks kodumaa ajalehtedele.

Venelased otsivad allveebaase?

WASHINGTON (VES) — Kolm vene "uurimislaeva" lõpetasid äsja 3 kuud kestnud ristlemise Bermuda ja Boston vahelisel alal. Pentagonist arvatakse, et venelased otsisid seal kohal asuvas veealuses määheliikus koopaid, kuhu paigutada oma Polaris-allveelaevu.

Samal ajal püüdsid vene laevad ilmselt andmeid koguda USA idakalda kindlustusvõimendist.

Kalda neljas

Paatide "Saltsjöslöppet'it", mis hoiab 31 mere miili (ca 55 km) tulli pühapäeval H-klassis (850–1350 kuubiksentimeetrisel mootorid) neljandaks eestlase Kim Kalda "Joker Essil" ajaga 2:24,41.

Lastead alustab tegevust

Stockholmi Eesti Lastead algas oma tegevust 23. augustil Eestlaste Esinduse ruumides, Sandhamngatan 1. Uusi lapsi võetakse veel vastu vanustest 3–6 aastat äripäevadele kell 9–12 ja laupäevadele kell 10–13.

Samas algas ka pärastlõuna kogu, mis eslastu on mõeldud algkooli lastele, kuid vastu võetakse ka teisi eesti lapsi, kes eesti algkoolis ei käi. Tere tulemast kõigile!

"Ärge liiga palju lootke"

WASHINGTON — Ameerika Ühendriikide võimud on hakanud võitloma üllatuse optimisim vastu, mis on tekkinud seoses president Nixonile eeloleva külaskäiguga Puna-Hiinasse.

Üks valitsuse teenistuses olevaid juhtivaid majandusteadlasi kinnitab, et ameeriklased teevad endile liiga suuri illusioone kaubanduslike suhete sõlmimisel Hiinaga. Ta nendib, et kuigi Hiinas elab 800 miljonit inimest, võib Hiina kapatsiteeti ekspordituna arvutada 75 miljonit inimese. Ekspert on veendunud, et Hiina ja Ühendriikide vahel ei ole lähemas tulevikus loota laialtulatustliku kaubavahetust.

"Komsomolskaja Pravda" Venesse väigse sissetungivate "kuumade pükste" rootsi "kortsid" kohta: "Nõukogude noorusele on äärmiselt kahjulik mitte tunda, et sellised moodläänsed on meile kindla sihiga lüüa-seeritud, et nõukogude noorte ideoloogilist tugevust purustada."

Eesti maadlusproff Ameerikas jutustab

TORONTO (ME) — Ameerika Ühendriikides tegutses elukutselise maadlejana Felix Parum, kes oma esimesed maadlused saavutas Kanadas elades. Nüüd esineb ta järjekindlalt maadlusvõistlustel. Oma elust jutustab Parum alljärgnevas intervjuus.

— Alustasin sportimisega Rootsis õige noorena, märkis F. Parum. Suvel mängisin jalgpalli ja sõitsin jalg-rattaga, kuna talvel harrastasin suusaporti. 13-aastasena tulin Stockholmisse peetud Rootsi jalgratturi võistlusel 15–18 a. vanustes klassis esimesele kohale. Kanadas tulles alustasin ma vabamaadlusega Toronto Noortemeeste Kristlikus Ühingu.

— Milles tuli huvi maadluse vastu?

— Maadloma hakkasin sellepärast, et minu vend oli tugev jalg- ja korvpallist. Tahtsin vennast sportimisega tugevam olla. Kuna olin vennast tugevama kahaehitusega, siis mõtlesin, et selle spordialaga võin vanda võita. Varsti olin Toronto ja Lõuna-Ontario, ning vähe hiljem Kanada meistriks poolraskekaalus.

— Miks hakkasite elukutseliseks maadlejaks?

— Elukutseliseks hakkasin sellepärast, et amatöörmaadlejana ei antud võimalusi esindada Kanadat väljaspool. 1967. a. jäin Montreali Expo maadlustele teiseks. Kuna esimesele kohale tulnud ei soovinud Mehhiko olümpiaadile minna, siis määrati mind sinna maadlusmeeskonda Kanada valitsus ega spordiringkonnad selleks mingit teost ei andnud, ja kuna minul endal see reis ja elamine Mexicos oli ülejõu, siis loobusin sellest.

1968. a. hakkasin kutseliseks maadlejaks. Algajatel kutselistel maadlajatel on ka Kanadas vähe võimalusi paremateks kohtades maadlomas käimiseks, sest "omad mehed", kas va-

nad või noored on igal pool ees. USA-s on võimalused paremad ja tasuta palju suurem. Kuid ega USA-ski kerge ei ole — ka seal on omad mehed parematel kohtadel ees. Kuid sellele vaatamata olen seal õige tihti ja väga mitmes linnas maadlomas käinud, ja neist maadlustest võetud filme on USA-s paljudes kohtades näidatud.

— Miks maadlusvõistlused on nii toored — esineb peksimine, juustest kiskumine, silmade tõrkimine jne.

— Ega see tegelikult nii toores ole, nagu vaatajatele paistab. Kõik, mida te näete, on suuremalt osalt näitamine, ja mida parem ja toorem näitleja oled, seda paremini saad meikstuda.

Ma käin Toronto pidevalt harjutamas, kus õpime juurde igaasugusel võitlud. Mida tooremad ja tõetruumad need võitlud on, seda rohkem otsitud maadleja sa oled. Peab ka füüsiliselt väga tugev olema, nii et kokkulepitud aja jooksul suudad vastast "tuuseldada", loopida, olgugi, et vastane ise selleks kassa aitab.

Peale selle peab olema treenitud, et need loomisid nõõreile ja üle nõõri, ja kukkumised põrandale su luid ei murra ega muidu ei vigasta. Lõpuks on nende "omade meeste-ga", nii, et sa võid neid teatud a-g materdada ja vaese omaks peksa, aga kui kokkulepitud aeg käes, siis ärkab su läbipekstud vastane jateeb su mõne sekundiga "vaese omaks" ja ta on sinu võitja, vaatamata sellele, et mõnigi neist vastastest on sinust palju nõrgem.



MISOMEX AB

vajab kohe keskealist

**kaubavastuvõtjat-
väljaandjat**

penalattu Fruängenin. Autojuhtimise luba soovitav.

Tel. 98 93 50 — hr. Söster.

RIIN RIVANOLI veste: HERILASED

Minul head kätt või rohelist põialt taimeid kasvatamiseks ei ole. Lilleke, mille kasvama pannen, närbub enne, kui õitsema saab ja kõigilviidjad kasvatavad või näiksid mõni elukas nad enne, kui neist tulu tuleb. Aadam sellevastu — tema käes kõik haljendab.

Asi on läinud isegi nii kaugele, et Aadam julgub jutustada:

"Vaata, see meie Riin, miski tema käes ei kasva! Pangu kas või nüges lillepoti või ohakas peenra peale, needki närbuvad ära. Plastiklilledki tõmbuvad lonti. Aga loomad, nendega saab hästi hakkama. Koer, kaduunuke, kuulas Riini sõna nagu noori peal. Kui Riin küsis: 'Kas tuleb siia või ei tule?' siis koer tegi täpselt nii: ta kas tuli või ei tulnud. Metsaelukatega sama lugu. Must-rästaga võib ta sama oksa pealt sõistrida süüa, võitoravaga hernekaunu jagada või ussiga ühest kassist piima lakkuda."

Lialdas, kurivaim! Plastiklilled tõmbasid hoopis kuuma käes kõveraks ja üks kaktus kasvab mul akna peal kui hull — ämmakeel, niimelt.

"Sümboolika", seletas Aadam. Ei tea, mida ta sellega mõtles.

No-jah, juba ainult selle jutu peale olen mina nii julge, et ei kardaks karu ega pötra, madu ega kofkast, ainult hiirtega on väheke tegemist.

Nüüd juhtus aga niisugune lugu, mis minu enesekindlust tublisti kõigutas.

Meil on maakodus selline väike aken, kuhu panipaik ehk kamorika magamistubade vahel. Aken, väike küll, aga tikkus logisema ja tuule käes tugi sedasi ikka lokat-lokat just õuesti, kuis kõik on valkne. Asi see parandada! Väljaspoolt vajad veidi enam sisse vajutada.

Tõin siis pingi välja, ronisin otsa ja pürustasin haamriga. No nagu ma selle esimese kõmaka pannud olin, nii tuli trobrikond herilasi akna vahelt välja ja mulle kallale. Rahmatasin pingilt alla, vehkisin käsi ja jalgadega kuni tuppa sain. Ühte olin vist vi-gastanud, see nõelas käevarrast.

Ega see ime ole — enesekaitseks. Ju neil seal pesa oli. Olen ennagi saanud, kui muru peal juhtud mõnele pesale astuma.

Mul jäid pink ja haamer ja nuud asjad kõik sinna laiali. On teada, et kui lähed vaikselt ja pikkamisi ega ei vehi ega färra, siis ei tee herilased midagi. Kui seal siis kõik jälle vaikseks oli jäänud, läksin tasakesi asju ära tooma. Aga siis läks päris põrgu lahti. Nagu must-tuhat oleks neid valla pääsenud. Hingeke jäi mul külki sisse, kui tuppa sain, aga lähemal järelvaatusele ja enesetunnetamiselt selgus, et ühe sahmaka olin saanud vasakpoolsesse suunurka ja teise parema silma alla. Muidugi paistetasid need kohad varsti koledesti üles.

Kas te teate, kuidas näeb selliselt nõelatud inimene välja? Ei tea? Tulge meile, seiske selle pikiseks akna taha ja koputage, siis näete.

Nõnda, et olin siis nägupidi paistes, valu terve ihu täis, mine teie, ehk tapab. Surra ei taha ja muldu hing ka täis.

Lõin autole tuurid peale ja tõt-tasin linna Aadamale kaebama. Kui koduukusest sisse sain, tunnistasin Aadam mind hulk aega, nagu ei oleks oma laulatatud naist mitte ära tunnud ja pani siis laginal naerma. Ilus see teemast ei olnud, aga kui peeglisle vaatasin, vaatas seal vastu teisiti üks vilutse suuga ja kinnise silmaga naljakas olevus.

Kaebasin siis pikalt ja laialt ja liiasin:

"Ometi ma teadsin, ei nad di tule kallale, kui oled vaikselt ega vehi ja näed nüüd..."

"Sina teadsid küll, aga herilased vist ei teadnud..." arvas Aadam.

No ju siis ei teadnud. On üks punkt ebaintelligentside olevisi ja minu edaspidine sõprus herilastega on sellest peale täiesti nonexistent.

Oelge nüüd kõigele loomaar-mastusele vaatamata, kuidas ma selle pesakonna sealt ära saan? Kas aitaks, kui laseks kõiki tut-tavaid nõelata, et ehk tüdinevad tiivulised siis ise ära ja otsivad omale uue pesapaiga?

TEISED/LEHED

SEGAABIELUD

Segaabielse küsimust rahvuslikust seisukohtast käsitleb Toronto "Meie Elu", märkides muu hulgas:

"Omalaialt võttis RVN vastu resoluutsiooni: 'Ole eestlane ja abiellu eestlasega'. Kindral J. Laidoneri abielluks oli poolar, kuid keegi meist ei saaks kindral Laidoneri pidada muuks, kui eestlaseks. Mitmed meie kõrgemad sõjaväelased ja riigi ametnikud olid abiellus venelannadega ja need mehed olid siiski head eestlased."

Kui nüüd paguluses toimuvad abiellumustele, siis ei tohiks see fakt isendat kedagi teha halvaks eestlaseks. Eritisõnne on järele-tulevate noortega, kellest mõni jääb eemale eesti keelest ja eesti kultuurilistest päranditest ja võimalikult kaob eestlusest. Kuid seda juhtub ka eesti perekondadest võrsunud noortega."

Ometi on eesti perekondadest võrsunud noortel kergem osa saada eesti kultuurilisest ja keelelisest pärandist ja seepärast ei ole erilist põhjust segaabiellusid propagandida. Pigemini peaksime looma noortele olukordi, et eestlaste vahelised abiellu-

voiksid toimuda. Selles suunas on organiseeritud eesti ühiskond paguluses teinud tänuväärse töö ja peab seda tõdema jätkama ka tulevikus.

Kuid selles segaabiellude paratamatu osakorra ees teisel poolt, peame omama täieliku tolerantsi ja aktsepteerima muulastele abiellupooli endi seas ilma ühegi diskrimineerimiseneta. Sellise diskrimineerimise itimedes teeksime karuteene oma ühiskonnale ja sunnime segaabiellulisi perekondi eesti ühiskonnast järeldavalt eemale ja kannatame selle all ühiskonnana ise.

Tähelepanekute kohaselt on eesti ühiskonnas segaabiellused selliselt ka suhtunud ja on seega demonstreeritud meile oma ühiskondliku kultuuri taset. Seejuures võime märgata, et paljude muulaste püüdlused kohane-da eesti ühiskonnaga on otse imes-tuvasväärsed, kui arvestada näiteks seda, et Toronto E. Täenduskooli juures olevas pr. Nippaku eesti keele klassis õppis tervelt 42 muulast eesti keelt.

Silt võiksime teha järelduse, et mitte niipalju segaabiellud, kui just segaabiellud eesti poolse kultuurilise elemendi tugevus või nõrkus mängib olulist osa segaabiellust tekki-vaperekkonna tulevikku kujunemisel. Kuna meie ühiskond koosneb indiviididest, siis jääb meie ühiskondliku tulevikku sünnilise aluseks ainult meie kultuurilise tugevus ja vastuvõetavus, kuid ei ükski negatiivne suhtumine ega käsk.

TITO kardab INVASIOONI Kommunismimaa "teistpidi"

(VE) — 79-aastane Josip Broz Tito, kes hiljuti valiti kuueandat korda Jugoslaavia riigijuhiks, on oma ülesandeks võtnud ulatuslikumate poliitiliste ja majanduslike reformide läbiviimise. Samuti püüab ta vähendada sisemist pinget, mille põhjustajaks on maa erinevad etnilised piirkonnad ja mis pärast Tito surma Jugoslaavia, ning anda N. Liidule ettekiande vahele astumiseks. Tito reformid võivad olla maailmakom-munismile niisama suure tähtsusega kui tema kuulus 1948. a. väljastamine Stalini raudses haardes olnud Koninformist.

Ümber paar nädalat tagasi seati ametisse 22-liikmeline kollektiivne presidentuur, mis omab riigis kõrgeima täidesaatva võimu. Igast kuuest Jugoslaavia vabariigis valitakse sellesse kogusse kolm ja igast kahest autonoomsest provintist kaks liiget. Kahekümne kolmandaks liik-meaks ja juhiks niikaua kui ta elab on Tito ise, kes kannab ametlikult presidentuuri esimehe nime. Pärast Tito surma läheb juhtimine roterimise korras vabariikide esindajale. Juhul kui föderaalne kogu ehk parlam-ent ei saavuta seadusandluses üksmeelt, langetab otsuse presiden-tuur.

Kui mujal kommunistlikus maail-mas on parlamendid ainult kompartei otsuste heakskiitjateks, siis Ju-goslaavia on parlamendil võrdlemi-si suur mõjuvõime ja samuti nagu valitsusel, on sel õigus ka toimida vastupidiselt kompartei juhendele. Ministrid peavad parlamendis küsi-mustele vastama ja valitsusel on õig-us tagasi astuda kui ministrid leiavad, et neil ei ole võimalik valitu-se programme läbi viia. Uus peami-nister on 54-aastane Djemal Bijedic, muhamedlane, kes on olnud Ju-goslaavia vases lõunapoolse vabariigi, Bosnia-Herzegovina parlamendi esi-mees.

20 parandust põhiseaduses, milli-seid Tito tahab rakendada. muuda-vad drastiliselt sidemeid Belgradi keskvalitsuse ning vabariikide-provintside vahel, Jugoslaavia asutaji-teatavasti pärast Teist maailmasõda ja sellest ajast peale on see maa ol-nud kuue vabariigi ebakindlaid ja konfliktiderohke liit, kus kehtib kolm ametlikku keelt, kolm domineerivat usundit ja kaks erinevat tähestikku.

Põhjaosas asuvad Kroatia ja Slo-veenia kujukonesid põliselt välja Habsburgi impeeriumi all, kuna lõu-nas asuvad Serbia, Montenegro, Ma-kedoonia ja Bosnia-Herzegovina sta-gneeritud sajadinde viisi Türgi haardes.

Serblased, kes arvuliselt domineerivad, soovivad tõeliselt ühendatud Jugoslaaviat. Kroaadid aga unista-vad iseseisvust või vähemalt praegu-sest palju autonoomsemast Kroa-tiast. Ka teised osad ei ole omava-hel kuigi suures harmoonias ja ai-nult Tito ning tema kommunistliku partei kõvakäeline poliitika on välti-nud lagunemise.

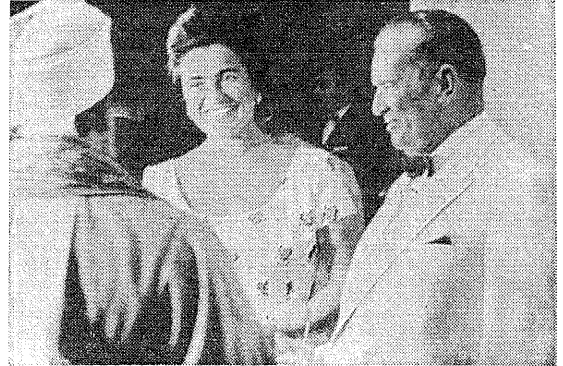
Tito uus programm näeb ette ühtse Jugoslaavia loomise, kusjuures erisoadet oleks senisest suu-rem autonoomia.

Keskvalitsus Belgradis omaks kõr-geima võimu ainult järgmistel aladel: välispoliitika, riigikaitse, sisemine julgeolek, rahandus, vabakaubandus Jugoslaavia piirides ja välisabi kü-simused. Sellistes küsimustes nagu näiteks haridusel ja majutamine oleks igal provintsil ja vabariigil täiesti iseseisv otsustamisõigus. Pa-ralleelselt tahab Jugoslaavia detsen-traliseerida oma majandussüsteemi ja lõpetada keskvalitsuse toetusel autonoomsetele osadele.

Kuidas see kõik praktiliselt teos-tub, on küsimus, mille suhtes ka Tito ise näib olevat kahtleval seisu-kohal. Paljud arvavad, et ta on ju-ba läinud detsentraliseerimisega lii-ga kaugele. Regionaalsed tiivide la-hendamised on ikkagi tärks tugev-ast isikust kesksel positsioonil ja üldiselt arvatakse, et sellisese rolli võiks pärast Tito surma kõige pare-mini sobida Makedoonia parteijuh, 50-aastane Krsto Crvenkovski, kes asja valiti Tito presidentuuri esime-he astetajaks.

Probleem seisab esmajoones selles, et muudatused langevad ajale, mil-lal Jugoslaavia on tugeva majandus-liku ning poliitilise surve all. Suu-rem osa välisvõimurist tuleb Moskvast.

Kartes Hiina-USA omavahelisel te-



Vananeval Titol, kes suutis ennast ja oma maad lahti murda Moskva vasalli osast, ei ole mured venelastega lõppenud. Pildil võtab ta koos abikaasaga vastu oma suviresidentsis ekssootilisi külalisi.

hingut Aasias, püüab N. Liit kõik tema oma positsiooni kindlustami-seks Ida-Euroopas.

Mõni aeg tagasi saatis Brezhnev Titole isikliku kirja, andes mõista, et ta võtaks meeeldi vastu kutse Ju-goslaavia külastamiseks. Nüüd kus Tito tõenäoliselt oktoobris sooritab ametliku visidi Washingtoni ja Tshou-Eniai on aktsepteerinud kül-lakutse Jugoslaaviasse käesoleva aast-a sügisel, tahab Brezhnev ilmselt Titot hoiatada, et see ei oleks liiga sõbrameheliik ameeriklaste ja hiin-laste vastu N. Liiduvarvel.

Jugoslaavia hirmut amiseks kor-raldas N. Liit mõõdund kuul Un-garis suurejooneliselt sõjaväeamanööv-rid, pannes neile nimeks "Jug". See tähendab slaavi keeles "lõuna", kuid võib viidata ka sõnale "Jugoslaavia". Vene agitaatorid on juba üle aasta levinud Ida-Euroopas kuuldsid, et Jugoslaavia on sisemise lagunemise veerel ja kontr-revolutsionilisele jõud valmistuvad võimu üle võtma.

See on täpselt sama ettekäände, mil-lega N. Liit okupeeris Tsheshhos-lovakia. Viimastel nädalatel on kõr-gemad N. Liidu ametiisikud Ju-goslaavia diplomaatidele otsakehelt ühtlased, et olukord Jugoslaavia-s on põhiliselt samasugune kui Tsheshhos-lovakias enne invasiooni.

Sellest survest hoolinuta puudu-vad aga tunnused, et N. Liit kavan-daks praegu invasiooni Jugoslaavia-se. Brinevus seisab ka selles, et kui Tsheshhoslovakia juba ette teatas, et ta ei osuta Varssavi pakki ettejavä-gedele mingisugust vastupanu, on Tito kategooriliselt kinnitanud, et inva-sioon Jugoslaaviasse tähendab sõda. Jugoslaavia korraldab eeloleval sü-gisel oma sõjaväeamanöövrid Bosnia-Herzegovina mägedes ja need rõh-u-tavad koostööd partisanide ning re-gulaarvägede vahel.

Manöövrid on ulatuslikumad, mis Jugoslaaviast toimunud 1945. aastast peale.

Jugoslaaviast kardetakse erilistelt ühe sõja puhkemist Kesk-Idas, kuna siis võiks N. Liit kasutada juhust ja nõuda sotsialistliku solidaarsuse ni-mel Jugoslaaviat kuuluvaid Adria mere rannikosaali baase oma Vahemere sõjalavastikule. Tito kardab ühtlasi, et Moskva kasutab ära sise-mised tiivid katoliiklike kroatide ka ri-arvuliselt üleolevale ortodokslike serblaste vahel.

Kui Tito 1970. a. tegi esmakord-selt ettepaneku põhiseaduse muut-miseks, kerkisid küsimused vanud maa erisoadet vahel nagu legid tu-ha alt välja. Kroatia kommunist-likud juhid koguni soodustasid na-tionalistlikke tunnetevaldsid, loo-

tes sellega Belgradi valitsuselt suu-remid kontsessioonid välja pres-identsi Ida-Euroopas.

Aktsioon ei olnud peatselt enam kontrollitav. Kõikjale ilmusid sildid: Elagu vaba Kroatia ja Kroaatias elunevate serblaste autod lükati üm-ber. Omapäraseks näituseks oli ka see, et suur kroaatide eksilorgani-satsioon Lääne-Saksamaal, varem rangelt kommunisti ja N. Liidu vas-tane, hakkas järsku propagandida Kroaatia koostööd N. Liiduga kui ainsat garantiid Kroaatia õigustele.

Tito kutsus Brioni saarele kokku kõige provintside ja vabariikide ju-hid ning tegi neile korralduse lõpe-tada märg põhiliste rahvaste vaha-leliste viihavadele. See andis ka tulemusi.

Nüüd onoleb kõige muu kõrval olukord palju ka Jugoslaavia ma-jandusest, kus tolereeritakse teataval määral kommunistikus raamistuses ka kapitalistlikku profiidimoodust.

Muret valmistab inflatsioon, kuna osaliselt hindade ja palkade kinni-kulutamistest hoolimata tõuseb lu-kallidus nüüd keskmiselt 14 protsen-di võrra aastas.

Dinaari 20-protsendiline devalveerimine mõõdund aastal ei vähen-da-vad jugoslaaviaste nõudmist vä-liskaupadele, ega suurendam eks-porti. Tekkis 1,2 miljardi dollari-ne kaubanduslik puudujaik, mis on kallitaki suur raha juures, kelle produktiooni koguväärtus on vaid 14 miljardi dollarit.

Seda on aga aidanud leevendada kaaks faktorit — välituristid töid Ju-goslaaviasse 400 miljonit dollarit ja umbes 800.000 välismaal (peamiselt Lääne-Saksamaal) töötavat ju-goslaavlast saatsid samuti kodumaale 400 miljoni dollarit vallaat.

POISSMEES sotsialistlik KURJATEGIJA

MOSKVA (VE) — N. Liidu aja-leht "Literaturnaja Gazeta" on alustanud rünnaku poissmeest e vastu, nimetades neid sotsialisti-keks kurjategijateks, keda tuleb reformeerida ja abiellu sundida.

Ajaleht mainib, et poissmehed ka-sutavad ükski pärandipinda, mida nad võiksid võtta hästi jagada koos naise ja lastega ning nad soovivad elavad ükski läb' raha, mida nad võik-sid kasutada perekonna tilealvada-miseks. Atklak poissmeestele on tin-gitud siindide arvu vähenemisest N. Liidu viimastel aastatel.

Mida "uus dollar" toob ameeriklasile Oodati liiga kaua

WASHINGTON (VES) — President Nixon on üllatanud maailma kiire ajavahemikus kaks korda — teatega, et ta läheb külla Pekingisse ja nüüd majanduse saneerimisaktiooniga, mis puudutab dollari väärtuse muutumist välisriikidele ja paljude kinnikilmutamist kolmeks kuuks.

Kui palkade kinnikilmutamine võib küllalt suuri hulki presidendiga vastuolu viia, seda enam, et real aladel seisid palgatõstmised ees, siis teistest küljest on sellest sammust võimalik veel suuremale enamusele kasu. Näiteks kaotatakse lisataks autodele, millega autohind muutub 200 dollari võrra odavamaks. Edasi tahab president läbi viia tulumaksustamahaarvata summa tõstmise kiirendamist. Maksu alla mittekiiv summa on praegu isiku kohta \$650 ja 1. jaanuaril see oleks tõusnud \$709-ile. Nixon tahab aga seda 1. jaan. tösta \$750-ile. Lõppeks president määras 10-protsendilise lisatoli kõikidele importkaupadele.

MIS OLI PÕHJUSEKS sellise radikaalse aktiooni läbiviimiseks? Kõige esimeseks põhjuseks oli see, et ameerika poliitikutid ei võtnud kunilda ameerika majandusteadlaste hoiatusi, ütles Washingtoni korrespondent R. L. Strout. Kuni 1965. aastani arenes majandusel veel enamvähem normaalselt, siis aga puhkes inflatsioonipöör, mis tõmbas oma hõlma jõud, mis omakorda andis inflatsioonile hoogu: ameerika töölisklassi ootid oma palganõudmistele ja streikidele.

Nixonile andsid majandusteadlased juba mõnda aega nõu drastilisemate vahendite tarvituselevõtmiseks, kuid presidenti ja tema nõunikuid arvasid olukord ei olnud "küllalt kriitiline". Nixoni rahaminister John B. Connally soovitas isegi veel juunis jätta oota ja looda poliitika. Dollari kõigutamist Euroopa rahuturgudel peeti mõeldavaks nähteks aga ootamatult sellele küllaldasid tähelepanu.

AMEERIKA BÖRSILE mõjus Nixon'i samm otseselt elektriseerivalt. Aktiivid Wall Streetil hakkasid kiiresti tõusma, kusjuures kohalid olid hinnad 2-3 dollarit kõrgemad reedestest hindadest. Selle alla eritendadad ülevad, et ostu-müügi eluvus ületanud 17 aastat kestnud rekordi. New Yorgi pankurid

ja majandusteadlased toetavad innukalt Nixon'i aktiooni. Näiteks ütles juhtivaid majandusmehi Leif Östen (N.Y. First National Bank), et dollar oli rünnaku all ja midagi tuli lõppeks ette võtta, et mitte lasta ameerika majandust hukkuda.

Muide, Washingtoni korrespondentide teatel on paris tõenäoline, et 90-päevast kiilmutusperioodi pikendatakse. Missuguseks aga kujuneb pikem kiilmutusperiood, seda praegu ei oska keegi ette näha. President on ka teatanud, et USA sulgeb oma varakambris nn. küllalugi, s.o. ei osta enam tagasi välismaal asuvaid dollareid hinnaga \$35 üts. Seega dollari väärtus välismaal jääb nn. ujuvasse olukorda ja tema väärtus kujukneb selleks, nagu seda turg teda kujundab.

VÄLISMAA KAJAD Nixon'i sammu puhul on mitmetiised. Lääne-Saksa valitsus ametlikult tervitas Nixon'i majandusaktiooni, kuid sealsed töösturid samal ajal ütlevad, et see ruineerib Saksa-Ameerika kaubanduse. Kanada eksporditultuvtv küsimusse "väga tõsiselt". Jaapanis aga kurdavad töösturid, et nende väljavedu USA-sse saab raske löögi.

Nixon'i sammu mõningaid praktiliselt tulemusi: Kui ameerika turistid Pariisis, Roomas või mujal Euroopas vahetab dollareid, ei saa ta nende eest enam endises ulatuses frankide, lire ega markside. Kuid ameeriklane ostab USA-s saksa Volkswagani, peab ta maksma nüüd pisut kõrgemat hinda. Kui kaevurite tööleping lõpeb 30. septembril, ei saa nad alustada läbirääkimisi palgatõstmise osas. Umbes 75.000 newyorklast, kellel seisab ees kindel üürihinna tõstmine, maksab nüüd vähemalt kolm kuud — aga võibolla ka kauem — endist üüri. Valgest Majast öeldi, et uus majandusaktioon toetab mõnevõrra ameeriklaste ostujõudu. Kui ei tule üllatusi, võib see tõeks osutuda.

VOX

Lauljatar M. Lang suri

Okup. Eestis suri 3. augustil lauljatar Mari Lang 71. vanuses. Viimastel aastatel tegutses ta pedagoogina — ta oli lõpetanud Vildandi tütarlastegümnaasiumi pedagoogikaklassi.

Laulu õppis Mari Lang Tallinna Konservatooriumis. Lõpetanud selle 1931. aastal, alustas ta kontserditegevust. Mari Langi oli rikkalik häälematerjal — laia diapassooniga mahakas meesosopran, mis madalamas registris oli eriti kande ja ümar ning bel cantos ulav. Saanud põhjaliku kooli, valitses laulja oma häälepaaritu suure kindluse ja oskusega. Tema zann oli põhiliselt kammerlaul, sellest hoolimata ei hääle ulatus ja jõud oleksid lubanud tal mis tahes dramaatilisi ooperisooli laulda. Tema repertuaar oli suur ja põhines peamiselt klassikal, oli stiiliselt alati viimistletud ja sügavalt läbi tunnetatud; läbinisti muusikaal- ja siira ettekandega võluslaulja taru kuuljaid. Mainimata ei saa jätta ka tema selget, loomulikku diktsiooni. Mari Lang andis kontserte ka sõjajärgsel aastail, õige sageli esines ta raadios.

● Prof. Tõnis Oja Denveri ülikoolist USA-s külastas Rootsis oma omakaisi.

Liikumisi läbi raudeesriide

Okupeeritud kodumaalt viibis Rootsis venna juures Mare Proos, sugulase juures Helga Sark ja Maila Urve Tolmow, de juures Elfride Karuks ja Elmar Aare, sugulaste juures Adolf Tuulik abikaasaga, vana juures Olo Jaaksoo abikaasaga, isa juures Mari Pusepp, sugulase juures Margot Luukas, vana juures Alice Saar, sugulase juures Anne Urb, vana juures Aino Laiendo koos emaga ja sugulaste juures Hilma Valiainen.

Kanadas külastas poega Salme Aesma, Inglismaal sugulisi Valentina ja Vladimir Pavlov, Lääne-Saksamaal öde Grete Tammerkv, Ida-Saksamaal sugulisi Vaili ja Aksel Väli, Ungari sugulisi Anissa Karrus ja Helmi Torn, Jugoslaavias sugulisi Eleni Tushup koos pojaga ja Tsehhehoslovakkias sugulisi Holger Oidjarr. Soomes olid külas Malle Vikat ning Kaljo ja Salme Rebassoo.

Rootsis sõitis Malle Lehele külla sugulane, Malle Lillile kasuisa, Hans Jürmanile tuttav, Marta Lambile tuttav, Hilja Nurmele sugulane, Rein Ugamile sugulased, Liisa Känerile sugulane, Harri Talimetsale sugulane, Elfride Vesikimeistrile vend, Vello Ojale tuttav ja Serafina Otsale öde.

● Gyllene Uternis Grünas laulatai Kent Majak ja Märit Torniniger.

Kohalik elu

STOCKHOLM

TÄNUVAALDUS

Minu sidumikem tänu Eesti Päevalehele, kõigile organisatsioonidele. Lauluvendadele, sõpradele ja tuttavatele, kes mind teise poolsajandi lävel nii lahkesti kirjutustega, telegrammidega, kingitustega ja lilledega meelde tuletasid.

Sigrid Loor

"Ruhnu saar nihkub pikaldaselt läände"

Eesti lõunapoolseima saare Ruhnu vanema ajaloo kohta leidub suhteliselt vähem uurimusi ja kirjutusi kui tema suurema sõsara Kihnu kohta Pärnulahe värvavas. Seetõttu on Ruhnu vanema aja osas mõnda-pääsmatuks teatmetallikaks 1843 saart külastanud soomerootslasest pastori Fr. Joh. Ekmani neli aastat hiljem trükitist ilmunud Ruhnu "ajalooraamat". Saare nime teket seletatakse selles alljärgnevas eba-tõepärasena tunduvast legendist: 1381. seega rootsi ajal, leidnud kohalikud elanikud soost (praeguse majaka juurest) vana puulaeva jää-nused, millel oli säilinud ka laeva nimi "Runo".

Loteriil realiseerida veel 10.000 loosi

Eestlaste Suurloterii on alustanud tänavuse loteriimüügi lõpuspordi-ga. Loostimine toimub hiljemalt 1. oktoobril. Tänavuse loteriil kor-damimekuks on vajalik realiseerida veel vähemalt 10 000 loosi. Et saa-da laiemat kontakti ostjaskonnaga üle maa, eriti rootlastega, palub loteriil juhatus kõigi kaasmaalaste abi. Igakuks kes müüb (või oman-dab) vähemalt 100 loosi võib saa-da, kuni 25 prots. müügi-provisjoni. 500 pileti müümise korral on pro-visjon 30 prots.

Loterii juhatus soovib, et müügi-provisjoni saaksid mele kaasmaala-

sed või eesti organisatsioonid, kes oma liikmete kaudu toimetavad rea-liseerimist.

Palume kõiki kaasmaalasi ja orga-nisatsioone, kes nõus edasimüüjalna loteriil tegevust aitama ning samaaeg-selt ka ise hõivust saama oma vae-va eest, võimalikult kohe loteriiga ühendusse astuda ning teatada keli-le ja kui suurel arvul võiks pile-teid edasimüügiks saata.

Palume kasutada aadressi: Ester-nas Riikloteri, Fack 11, 100 52 Stock-holm 29. Telefonipöördumised suuna-ta: loteriijuhataja pr. I. Aug 167 (08) 21 84 46 kodus 64 61 25, või loteri-i büroosse 08/67 70 53, 67 70 32.



■ **PÄRSIA VAIPADE** täiuslikku tööstust, ornamenti ilu, tühumata värtv imetletakse kogu maail-mas. Igal Iraani vaibakudumisekes-kusel on oma mudrid, värvigama ja vaipade faktuur. Ühe ruut-meetri suurusse vaiba saamiseks on vaja teha umbes miljon sõlme — see näeb sõlm jalg ruutmillimeetri kohta. Seda oskustööd hakkavad lapsed õppima juba 10—12-aastaselt. Ainult treenitud silm jõuab jälgida noorte vaibameistrite käte liigutusi. Iraani tööstusministeeriumil andmeil on ligikaudu 250 000 vaibakudu-tat, 100 000 nendest lapsed. Laste valmistatud vaipade müügist saa-daks igal aastal 20—30 miljonit dol-larit tulu.

■ **POOLA TAIMEKASVATUSE** IN-STITUUDIS pu pärast aastaid kest-

nud katsetamist õnnestunud saada ilma nikotiinita tubakat. Selle tuba-ka lehtedest valmistatud sigaretti ei jää maitse ega lõhna poolest sugugi maha tavallistest suitsudest.

■ **ITAALIA JA AUSTRIA** VALIT-SUSED KIRJUTASID ALLA kokku-leppele, mis lõpetab 50 aastat kest-nud ja kohati kuni kokkupõrgeteni arenenud tüli Lõuna-Tirolil pärast. Itaalia nõustus eriliselt statuudiga, mis annab Itaaliale kuuluvale Aho Adige saksa keelt kõnelevale elanikkonnale senisest märksa suurema autonoo-mia.

■ **POLITSEINIKUD** PIIRASIDSIS-SE 50-PEALISE LEHMAKARJA Bri-stoli linnas sümduimiks, peale kauast püügihahti kariloomadele, kes häi-risid mõnda aega linna tänavaliiku-tust kuni kesklinnani. Lehmakari oli põgenema pääsnud ühest linnäär-sest karjakasvatuse farmist. Sarvloo-made "kiilijooks" asfaltidzhungis — suurlinna tänavail — tekitas liiklus-segadust ning koormilisi situatsioone ja nalja.

■ Tavalise eluega inimene, milleks on 70 elusaasta, kasutab tervelt 24 aastat oma elust — magamiseks. Tõe-tegemiseks oma elu jooksul kasutab ta 11 aastat ja puhkamisele ja vaba aja veetmisele võetakse aega 8 aastat. Tavaliselt kulutab normaals-e inimene 5,5 aastat enese pesemi-nele ja igapäevasele riietumisele ja lahtiriietumisele. 6 aastat "kaob" inimeel reismisteks ja sõitudeks ühest peigast teise. Harilik inimene oma elupäevil kasutab veel kokkuvõttes 3 aastat lugemisele ning veel teine kolm kõnelemisele. Mitmesuguse teie õpingutele ja ajaviitetele har-rastustele (armastamine kaasaraar-va) "raistatakse" veel 3 aastat elu maitsemise. Irgn lõpuks: elukevade-d kuni eluühtni suurem osa meist kulutavad ülejäänva 6,5 aastat selleks, et mõistatada, kuhu see puuduv osa mööduvad ja läbielatud varematest aastatest on kadunud.

■ **MAAILMA KÕIG E SUURE-MA KREMATOORIUMI** ehitades vene-lasest hiljuti Moskva läänise-le. Teine suurim rajatakse samuti N. Liitu, Leningrad. Kaks Briti va-rastavat firmat varustavad venelasi kre-matooriumi sisesesadmetega ja meh-hanismidega üks firma varustab kir-stude töstemehhanismidega, teine põli-tsejahudega. Riik ja kommunistlik partei kaseerivad matusekulud.

Kuid samas leiab ka märkimist, et "rone" tähendab läti keeles hüüjet. Pastor Ekmani raamat on kirjutatud praegusest rootsi kirjakeelest tublisti idrunud peaaegu arkaalises rootsi keeles, millest arusaamiseks tuleb kohati kasutada sõnaraamatut, kuna mitmed väljendid on keelest kadu-nud või siis teise värvungu võtnud. Hiljuti okup. kodumaa ajakirjan-duses ilmunud kirjutis "Ruhnu mo-saillik" autor L. Aus ei ole nagu tun-dub Ekmani keelst paaris kohas öie-ti aru saanud ning eksib üli kordab E. eksimusi, seda eriti saare pai-ganimedes. Ka korratatakse selles müüti nagu oleksid Ruhnu saare esi-mesed asukad olnud Rootsiist tuleb saadetud kurjategijad, mis müidugi ei vasta tõele, kuna saar oli asu-tatud ammu enne rootsi aega. Ka ei ole rootsi kurjategijate saatmise kohta Ruhnuisse kindlad andmeid, seda on dr Leo Leemant omal ajal väitnud vaid Kihnu kohta.

Kuid erilisel pälvil mainitud L. Aus kirjutises tähelepanu passus, milles kõneleakse Ruhnu saare pin-dala suurenemisest, saare pikene-misest ning läinepoolle nihku-misest.

Pastor Ekmani ajal olnud saare pikkuseks vaid 5 km., kuid nüüd olevat see pikenenud juba kuuele kilomeetrile! Seega peaks ka saare 10,7 km², vahepeal olema tublisti suu-renenud. Täpsed andmeid selles osas müidugi ei anta. selle asemel jutus-tatakse vanemate kohalike elanike tähelepanekuid. Kes nend rootslaste evakueerimisest 1944 kohalejäänud "vanad saare elanikud" tegelikult on, sellest ei kirjutata. Olgu märgitud, et saare 222-st elanikust 1934 olid vaid 5 eestlast. Kuid olgu sel-lega kuid L. Aus kirjutab:

"Juba vanad saare elanikud pa-nid tähele, et saar nihkub aegla-selt lääne suunas, mida seletatakse sellega, et veevool kannab ära lii-va idakaldalt läänekaldale. On tä-hele pandud, et suur kivi, mis 1850 oli idas kuival maal, asub nüüd kaugele vees. Aga Ruhnu läänekalda ja ta pisikeste naaberlaia vahel asetsenud kivi on kuival maal!"

Kas taoline nähe või "loodusi-me" tegelikult on võimalik — seda otsustagu vastava ala eritundjad.

Leinateateid

Baltimores suri 15. augustil Anna Ülenurm, sünd. 20. veebruaril 1881.

Eestis suri 1. augustil Gustav Pur-je, sünd. jaanuaris 1890.

Torontos suri 14. augustil Evald Tuulik, sünd. 24. okt. 1916 Harjumaal.

● Walter Tikas Sydneyst Austra-las saabus külastusele USA-sse ja Kanadasse.

METSAKODU UUDISMAA

POSTIARVE 69 4771 FALKÖPING

VABAÕHUPHARKOND EESTI SKAUTLIKE NOORTELE

'Kümmeaastak' müüri! Brandt veeretab süü Konrad Adenauerile!



Rohkeid põgenemisi on toimunud Berliinis — ja põgenejate mahalaksmisi — Bernauerstrassel, kus "müür" on ühtlasi majaseinteks, millesid evakueeriti ja millest aknad kinni müüriti. Pärjad lääne poolt meenutavad langenuid...

BERLIIN (EPL) — Kümme aastat tagasi — 13. augustil 1961 — riivitas IDA-Saksa (DDR) "rahvaarmee Berliini ida- ja läänetsoonide piirimaale rammiti betonvõlvide, millede vahele tõmmati okastraat-tara. Kolmandal päeval alustati tara asetamist. Tüüli valitsus relvis sõdurid. Sektoripiirist sai siis riigipiir. Ka jäi sellest päevast peale DDR "rahvaarmee" IDA-Berliini. Praegune Lääne-Saksa liidukantsler Willy Brandt oli siis Lääne-Berliinis valitsev linnapea (Regierender Bürgermeister). Läänevõimude jaoks avati IDA-Berliini pääsemiseks Friedrichstrassel läbikäik — Checkpoint Charlie.

Okastraat-tara ja müür häiris siis peamiselt Lääne-Berliini linnapead (ja rahvast), mitte aga Bonni valitsust ja läänevõimude esindajaid, sest (Willy Brandti) seletusel ajakirjale "Stern") läänevõimud protestisid alles 72 tundi pärast IDA-Berliini lahutamist Lääne-Berliinist. Ka vajati selleks 20 tundi, enne kui saadeti lääne patrullid piirile. Kõik see julgustas IDA-Saksa "valitsust" ja Hruštšovi, kes 1963 aastal kinnitas, et "müür meeldib mulle" ja et "nüüd ei saa enam ükski hunt tungida IDA-Saksamaale."

Kolm päeva pärast okastraat-tara tõmbamist läbi Berliini, ja just siis, kui alustati müüri ehitamist, nõudis liidukantsler Adenauer Nõukogude Liidu saadikult Bonni Smirnovilt "seletust" Berliini sündmuse kohta. Mida sellel kohutusel kõneldi, ei ole teada. Avalikkusele teatati ainult, et Saksa Liiduvabariigi valitsus ja Nõukogude Liidu saadik leppisid kokku, et "välidatakse selle aktuaalse tüliobjekti laiendamist." Ka kaugnõukemises rõhutati nii Adenauer kui ka tema välisministri, et puuduvad põhjused paanikaks. Selle kohta ütles nüüd Willy Brandt (seletusel ajakirjale "Stern"): "Adenauer aksepteeris die Mauer."

See müür, mille ehitamist alustati augustis 1961, on nüüd 45 km pikk. Müüri ehitamise takistamine oli võimatu, sest DDR ehitus selle idasektorit teratööriks. Võltsused ehitamiseks ad IDA valitsus Moskvas. Kohal andis kõik käsu müüri ehitamiseks DDR siseminister.

Moskva ühiks on säilitada müüri (et takistada tüüju põgenemist).

IDA-Saksamaalt (lääne) ja muuta Lääne-Berliin sillaks ida ja lääne vahel. Seega sillaks, mille kaudu on võimalik kommunistliku propaganda eksportimine Lääne-Euroopasse.

Idas kõneldakse Berliini müürist kui "rahumüürist", mille 10. aastapäeva tähistamiseks korraldati IDA-Berliinis isegi paraad ning asetati müürile lilli, läänes omab aga Berliini müür häbi- ja veremüüri tähenduse. Paraad IDA-Berliinis oli kõigi vabaduste teotamine ja näide, kuidas kommunistlikus süsteemis sunnitakse inimesed pühitsema isegi enda lkestust.

Õnneti on Berliini müür ida poolt — terves ulatuses — valgustatud. Vahitornid (arvult 250), punkrid (150), verekoerad (200), minid, kraavid ja okastraad, see okuokord iseloomustab kogu Lääne-Berliini piiravat rõngast (kogupikkus koos müüriaga 163 km). Seda "rahupüüri" valvab kolm piirikaitses brigadi, igas 4750 meest. Enam kui 1500 korda kasutatakse piirikaitses sõdurid oma relvi. Mitte sissetungijate vastu, vaid nende tulistamiseks, kes katsuvad "paradiisist" põgeneda. Kindlalt on teada, et kümne aasta jooksul mõrvati müüri 70 inimest. Kuid sellele vaatamata see veremüüri püübi, ja ta vastu isegi ei kõnelda enam (ainult ajakirjanduses, mitte lääne-ida poliitilisel konventsionidel), sest poliitikut vaatavad nüüd ka sellele müüriile kui reaalsedide, mida aksepteeritavat rahu nimel. Selle tõttu ka mõrvad Berliini müüri ei ole enam mõrvad, vaid nad on lihtsalt vahetuhtunud, mis ei häiri idalääne läbikäimist ja majanduslikke suhteid.

U.U.

Alkoholiprobleem N. Liidus Põhjuseks: elu monotoonus

Nõukogude Eestis ilmuvais naisajakirjas "Nõukogude naine" (jaanuar — 1971) kirjutab Tallinna psühholoogia haigla narkoloog Astrid Steinberg oma kirjutises "Naise häving" naisjoodikute kohta täna-reneb naisalkohoolikute arv ning nooreneb iga, mil haigus avaldub. Profilaatoriini saamiseks on süüvaatusele olnud naisi eluaastais 19—55, keskmine iga seega 39 aastat. See on naiseparimeluga, milialt ollakse oma töövõimele tipul, ollakse hellushoolitsemist vajavate laste ema, võidakse olla mehele armastavaks abikaasaks, mõistvaks sõbraks ja mõttekaaslasteks. Aga naine-alkohoolik! Mida see tähendab?"

Pikema, ülevaatliliku-analüüsiiva artikli alkoholismi-probleemist Nõukogude Liidus on avaldanud David E. Powell, Virginia ülikooli assistent-professor, "SURVEY's", tuntud ingliskeelses sovjetoloogias-perioodikas. Sellest kirjutisest selgub: on üldtuntud tõsiasi, et venelased on suurend joodikud. Näit, kel on olnud võimalus jalutada hilisõhtul kas Moskvas, Gorki tänaval, Leningradis Nevski prospektil või Kievis — Kreshatshatikus, siis nad on näinud seal taaruvaid inimesi, ilmselt vodka mõju all.

Joomine Nõukogude Liidus on võtnud epideemilise ilme. Nõukogude Liidu valitsus on korraldvalt katsetanud anti-alkohoolismi kampaniaga, kasutades selle juures seaduslikke, majanduslikke, sotsiaalseid ja meditsiinilisi relvi, kuid kõik on olnud tulemuseta.

Joomine Nõukogude Liidus ei ole ainult tänapäeva-probleem. See esines Venemaal laialt juba enne revolutsiooni. Alkoholi-monopolist sai tsaaririik ühe kolmandiku oma riiklikust sissetulekust. Samal ajal lokkats eraturul puskaritööstus, mida tunni üldiselt samagoni nimetuse all. Hiljem, kui bolshevikud tulid võimule, katsetasid muude uuenduste kõrval ka alkoholismivastase programmi. See aga ei muutnud kuigi palju vene inimest ja "programm" unustati peatselt. Pärast Hruštševi võimulangust, aastal 1964, Brezhnev ja Kosõgin on katsetanud kohati taas alkoholi-küsimusega.

Peale perekondlike sündmuste ja riiklike pühade ja tähtpäevade puhul alkoholi tarvitamises on Nõukogude Liidu alkohoolismi peamiseks põhjuseks elu ükskuisus ja monotoonus. Nõukogude kodaniku tihti puuduvad kohad ja võimalused vabaja veetmiseks. Suhteliselt vähestel inimestel on televisiorid, isiklikest autodest rääkimata. Need on parteiuisade eesõigus. Ka noorteklubid ja kohvikud jäitavad teinendamise osas soovida. Rahutu noorus, et peletada ühe ühetoonilisust, püüab meeleolu tõsta voodkapiidile kaasaabi. Ka korteritold on viletad — piiratud pörandapindala, korterid tulvil inimestest. See ilmneb selgesti ühe nõukogude noore väljendusest: "Vodka on odavam ja lihtsam vorm lõbustamiseks. See on väga tähtis tegur, eriti noortele. Meie ei ole materjaalset ettevalmistatud oma vabadete tundidele... vastava hinnatõusuga kultuurimajades".

Joomine on ainuke alternatiiv lõbustustele. Tulvil restoraanid, teatrid, kinod, tantsusaalis jne., kõik need ahvatlevad inimesi joomisele. — Ka kodu-puskariajamine lokkab. "Vabrikantideks" on siin võib-olla miljonid vene talupojad, kolhoosnikud, kes joovad omaaetud samagoni. Ametasutused kohtlevad puskariajajaid võrdlemisi pehmelt, võrreldes näit. "poliitiliste kurjategijatega". Alkoholi saab osta Nõukogude Liidus kõikjal — kaupmajades, restoranides ja kohvikutes. Alkoholi-müügist on eriti huvitatud nõukogude ärijuhid, müüjad, kelterid ja baaridaamid. Viina ei müüda Nõukogude Liidus mitte üksnes vabrikute läheduses, vaid see on tehtud nõukogude kodanikele kättesaadavaks isegi parkides ja mererannas. Alkoholi-müügi propagandale on suunatud tihti kogu nõukogude massimeedia: televisiorid ja raadioaparadid. Sellest saavad mõjustatud ka nõukogude noored, lapsed kaasarvatud. Ka nõukogude filmis ja kirjanduses leidub joomine tihti ülistamist. Liigne joomine Nõukogude Liidus sageli on võtnud antisotsiaalse ilme, millest tuleneb rida eriprobleeme: tervise, sotsiaalkindlustuse, liiklusõnnetuste ja majandusliku heaolu alal.

Alkoholismi tagajärjel tõuseb pidevalt kuritegevus, õnnetusjuhtumid, lahutused ja väime tagasimeik. Kuritegevus Nõukogude Liidus esineb alkoholi mõju all, samuti liiklusõnnetused, kas autojuhi või jalakäija viinastunud oleku tõttu. Nagu selgub, siis üle poole traagiliselt lõpetatest õnnetustest Nõukogude Liidus esinevad viina tagajärjel. Samuti miljonid kaotatud tööpäevad, mis toimuvad "sinise esmapäeva" tõttu — nii vabrikutes kui kolhoosides, pummeldamistulenusena.

Joomine Nõukogude Liidus puudutab isegi kergejõustiku esivõistlejaid, parteiametnikke ja koolilapsi. Neist paljud on alkohoolikud. Suhe mees, ja naisalkohoolikute, Moskvas ja Leningradis on kümne ühe vastu. Ka nõukogude rahvuste vahel on teatavad erinevused joomise alal, näit, gruusiinlased harva muutuvad alkohoolikuteks. Gruusia "nõukogude vabariigi" elumeb ca 20 protsenti venelased, kuid 80 protsenti alkohoolikute Gruusia moodustavad venelased. Gruusiinlased talviselt eelistavad veini vodka asemel ja nad kunagi ei liialda joomisega.

Alkoholiküsimuse alal nõukogude valitsusvõimud on lahkavami-sel: osa võimevõimudest näeb alkoholismi antisotsiaalselt käitumist, teised aga meditsiinilist probleemi.

Kuidas suhtub "nõukogude seadus" joodikutele? — Kui keegi on avalikus kohas, näit. tänaval jne., liigselt purjus, siis tal tuleb veeta mõnda aega miilitsajaoskonnas, nn. kaineustumajas. Seal joodikud puhkavad välja joobnud olekust, nad pesevad endid ja saavad hommikuine. Hommikune söödu, tuleb neil tasuda "hotelli" eest. Nõukogude kodanikud, kes esinevad avalikus kohas joobnuna, võidakse karistada kuni 10 rubla piires, paljud põhjusele, et nad on purjus. Kui joodikud tegelikult rüüavad rahu tänaval, võidakse karistada 10—15 päevase kartsega. Parandamata joodikud, kui nende rahurikkumine ilmneb üle lubatud ajaperioodi ja muutuvad korterinaabritele ja töökaaslastele hädaohutlikeks, võidakse oma elukohast elama saata teise kohta. Parasitismi vastu võitlemise seadused, mis osaliselt puudutavad ka joodikuid, on Nõukogude Liidus peamiselt mõeldud hulluigaanide vastu. Kui Nõukogude ülemnõukogu presidium 1967. a. andis dekree di hulluigaanile vastu võitlemiseks, siis taheti sellega tegelikult joodikute arvu piirata.

Lõpuks David E. Powell vaatab alkoholismiküsimust Nõukogude Liidus meditsiiniliselt ja alkoholismivastase propaganda seisukohalt.

Meditsiiniliselt seisukohast need, kes on andunud Nõukogude Liidus joomakirele, saavad artikliku ravi osaliseks. Viimastel aastatel on Nõukogude Liidus tarvitusele võetud sunduslik ravi joodikute juures nn. tõelise üstehiiramine. Kuid eksisteerib kohati ja "vabatahtlik" ravi-meetod.

Alkohoolikute ravimisel Nõukogude Liidus mõned arstid tarvitavad hüpnootilist ravi, nii individuaalselt kui kollektiivselt. Psühhiaatrikud tarvitavad aga prof. Pavlovi tingitud-refleksi meetodi. Sageli tarvitatakse ka drooge, inimestusvahendeid. Tuntuim neist on disulfiram. Frendi psühhonaalüüsi vastu on nõukogude teadlastel tugevad elcarvamused, ainult mõned nõukogude arstid rakendavad psühhoterapiat.

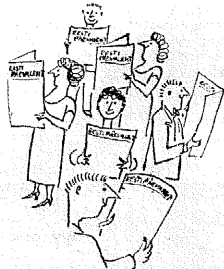
Tänapäeva Nõukogude Eestis iseloomustab olukorda Rae kolhoosi-esimehe Julius Põldmäe kirjutist "Pealkirjaga kõnelusi" (Virp ja Vassar" nr. 8, 19. veebr. 1971):

"Mis seal salata, enamiku juhtudel on korrarikimuse põhjus alkoholitarvitamises. Kuid viina ei võeta ju teatavasti üksinda, "mõistlik äraolemine" toimub enamasti kambaga, oma lähimate töökaaslastega samast tootmisüksusest. Kui soovohsidirektor lähendab asja, võib juhtuda, et süüdistatakse välja ei anta. Pahanduse peale tehakse paariparandust. Mina aga kõnnin laia kolhoosidemokraatia valguses viinavandade ümber nagu kanaema vettesukeldunud pardipoegade juures tiigi kaldal ja kasvatan neid moraalselt kaugjuhtimise teel. Ius piit küll!"

See arvameelne eesti mees on veel kordalt tähelepanu juhtinud alkoholismiküsimuses. Mis lokkab ka Nõukogude Eestis, nagu mõnisi kirjutise algul narkoloog A. Steinberg naisalkohoolikute puhul. Nii Nõukogude Liit, ei ole oma süsteemi ohver mitte ainult poliitiliselt, vaid ka sotsiaal-psühholoogiliselt.

ARTO

Kuulõpp läheneb



UUEDAGE AEGSASTI

Eesti Päevalehe

tellimist, et lehe saamiseks vahet ei tuleks. Tellimisi võtavad vastu kõik postkonnad Rootsis.

Mehed, kes "produtseerisid" eesti laskurmaailmameistreid 40 a. laskurliidu loomisest

Eesti laskesport kuulub meie edukamate ja kuulsusrikkamate alade hulka. Eesti laskurid on tulnud maailmameistriks, püstitanud hulgaliselt maailmarekordeid ja nende valduses on olnud kaks korda maailmameistrivõistluste peauhind, maailma hinnatuim lasketõrje nn. Argentina karikas. Viimane kuulub maailma tugevaimale meeskonnale vabapüssi meeskonnavõistluses ehk suures standardis, nagu seda nüüd nimetatakse. Eesti viielikiline meeskond (nüüd meeskonnad koosnevad ainult neljast laskurist) võitis selle mäletavasti 1937. ja 1939. aasta maailmameistrivõistlustel.

Eesti laskurid startisid esmakordselt MM-võistlustel 1931. a. Lvovis, võiks öelda rohkem õppimise ja kogemuste saamise eesmärgiga. Järgmised võistlused Granadas 1933. a. jäeti vahele (MM võistlused toimusid juba kahe aasta tagant), kuid kaks aastat hiljem olid meie püssimehed kõikide laskesuurrahvastele, eeskätt soomlastele ja šveitslastele juba täisvõrdeliseks konkurentideks.

Ning kahel järgneval suurel jõuproovil Helsingis ja Luzernis oli väike Eesti mitteametlike üldpunktidega juba maailma parim laskema.

Kuidas oli see võimalik? Seda suurt edu põhjustasid mitmed tegurid. Eeskätt laskurite väsimatu treening ja huvi asja vastu. Kuid sealjuures mängisid olulist osa ka laskesporti organiseerijad, juhid ja inustajad ning meie endi poolt parandatud ja täiendatud relvad.

Võib öelda, et eesti laskesport sai oieti jalad alla Eesti Laskurliidu asutamise 1931. aastal. Kuna selle loomisest möödub tänava 40 aastat, siis olgu tänased read pühendatud nendele meestele, kes tegutsesid nõi laval taga ja kellest alati on vähem jutut olnud kui laskuritest endast.

Iseseisvuse algusaastail meil laskesporti peaaegu üldse ei tuntud. Tuli nagu igal ajal alata otsast peale. Eismeseks sammuks võiks vahest nimetada pärastise Laskurliidu esimehe, kindral Otto Sternbecki raamatut "Laskeasjandus". See üsna põhjalik teoreetiline käsitus laskealal andis

meile relvakandjale sõjaväe, poliitset, piirivalves ja kaitseliidus päris tugeva ja sisuka aluse, andes peamiselt usalduse relvadesse.

O. Sternbecki teoreetiline käsitus olekski võiholla jäänud praktikasse viimata, kui meil poleks olnud selliseid fanaatilisi laskesportihuvilisi, nagu oli kolonel J. Siir, eesti meeskondade hilisem juht MM-võistlustel.

Ei ole liialdus väita, et kol. Siir pühendas kogu oma olemise ainult laskesportidele. Ta poismehelkorter oli nagu mingi arsenal, kus leidis haruldusi relvade alalt juba Vabadussõja lõppedes. Kust ta kogu selle kollektsiooni oli hankinud, jäigi saladuseks.

Juba oma sünnikohas Kolga rannas oli ta poisikesena parunite ja metsavahide poolt salakuina tagaastav. Ka hiljem Läänemaal külakooli õpetajana oli tal samades küsimustes õiendamis kohalikke sakstege. Tsari sõjaväkke mobiliseerituna ta pääses noore lipnikuna Oranienbaumi laskurikooli ja lõpetas selle.

Loomulik, et see suutendus väel tema fanatismi. Häda sellele, kes julgese temaga hakata vaidlema laskesporti alal ja kahelda tema võimete. J. Siir oli alati valmis kohe oma võimeid demonstreerima, ükskõik kus parajasti viibis. Toimus vaidlus ohvitseride kassinos, olid märklauad, deksid naelapead ja konksud. Sama juhtus tihti ka tema poisimehetoas Narvas apteeker Luschingeri korteris. Neid laske võib pidada esimesteks sportlikeks laskudeks Eestis.

Määratud Tallinnasse Allohvitseride kooli ülemaks, nakatas kol. J. Siir oma kire ka alluvatele. Tema "ohvitseriks" olid nimetatud koolis E. Kivistik, G. Lokotar, A. Kukku, V. Jaanson, A. Lenk, J. Vilberg, H. Tomberg, kes mõne aja pärast said meile paremateks laskuriteks ja mitmed neist ka maailmameistriteks.

Neile lisandusid teised tippmehed kaitseliidust ja mujalt nagu E. Rull (esimene tolliaegne suurmeistrinormi täitja), A. Liivik, H. Kivioja, K. Küber jt.

Kol. J. Siir ei olnud ainult meie esimene rahvusvahelise tasemega ja paremaid laskureid (võistluses Eesti meeskonnas Lvovis 1931. a.) vaid ta oli ka osav relvasepp. Tema töökus on esimesed parandused ja muudatused tavalise sõjapüssi juures selle tõhususe tõstmiseks. Ta andis isegi maailma laskureile vabapüssi jaoks käetoe, mis kõikjal on tuntud kolonel Siiri nime all.

Need kaks meest — O. Sternbeck kui teoreetik ja J. Siir kui tegelik laskur, tutvudes teineteisega kujundasid meil siinse, mis kinkis aastate töötulemuseks suurejoonelise sportlaskurite pere, kes oli varustatud selle aja maailma parimate relvadega.

Nendel relvaldel oli suur osa meie laskurite hülgasavutistes ja neid tootis relvavabrik "Arsenal" Tallinnas, parandades ja viimistledes pidevalt koostöös sõjaväe konstruktsioonibürooga. Seni, kuna meie laskuritel puudusid "Arsenali" relvad, olid meie laskesavutused niid kodustel võistlustel kui ka kohtumistel soomlastega, lätlastega ja teiste rahvustega alpool rahvusvahelist tasemel. Lvovis näiteks lasti püssidest, mis rohkem meenusid muuseumiesemeks.

Esimene eesti täpsuspüss "Arsenali" jõudis meie laskurite kätte 1932. a. alguses ja esimene täiskasulihiline vabapüss 1933. aastal kevadel.

Eesti laskesporti arendamisel on entusiasm, juhtidena ja popula-



Uus laskurgeneratsioon hõlmab ka noori — nii tüdrukuid kui poisse. Pildil Söderthalles toimunud noorte laske-laagris hoiab tütarlaps Epp Anderson Söderthalles eluilaaskuri Anats Tikkameli enda väimistatud täpsuspüssi, "Arsenali" omi... (Foto Paas)



Argentinas suri alles hiljuti üks laskurliidu tegelastest — kolonelleitnant Ago Reio.

riseerijatena kaasa löönud veel järgmised mehed: Asja Argentinast surinud kol.-lt. A. Reio, kindral-major J. Orasmaa, kol. J. Maide, kol.-lt. A. Balder, major A. Parts, H. Passup (meie tuntum püssimeister), N. Mirt (sõjaväe peestaabi relvatehnik) ja paljud teised.

Male tase tõusnud kodumaal

Pärnus on suvel peetud üsna tugevakoosselulisi turniire, milledes 12-14 võistleja hulgas on olnud pooltosinat suurmeisterid N. Venest. Järelejäanud kohad olid "täidetud" eesti tippmalletajatega, kuid nad jäid statisti ossa.

Viimase ajal on olukord aga muutunud ja Venes suurmeisterile ei tule võidupunkti enam pingutuseta. Sagedasti tuleb loovutada punkti või tunnustada end kaotavaks.

Järgnevalt Pärnu turniiri tulemused. (Suurmeisterid on märgitud sm, ja rahvusvaheliste meistrite nime ees on lühend rm.)

Sm. Stein 10 p. (13 partiist), sm-d Keres ja Tal (Läti eks mm) 9,5, sm. Bronstein 8,5, Kämer 8, Etruk 7,5, rm. Nel 6,5, rm. Lutikov 6, Tarve 5,5, Põhla 5, Kivioja 4,5, Oim 4, A. Vooremaa 4 ja Värk 2,5 p.

Nüüd mängivad eestlased N. Vene tippmeestega peag unagu võrdselt. Selleks on turniirilt näide: Hiljar Kämer võitis Tali, kuid jättis võitmata Bronsteini ja Keres, Kämeril oli Keres vastu juba kolm etturit edu, kuid ta kaotas. Turniirivõitja Stein vigistas Etruki ja Kämeriga, kusjuures Kämeril oli tubli paremus. Ebaõnne puidumisel võinuks Kämer võita turniiri 4 esimeest sajabotsendilise!

Kõige halvemini käis N. Vene sm. Lutikovi käsi Ta kaotas Oimile ja Etrukile ning vigistas Põhla. Bronstein, omaaegne mm kandidaat, tegi viigil Vooremaaga, Kiviojaga, Põhla ja kaotusseisust Kämeriga.

● Printetonis New Jersey osariigis USA-s sündis Teresa ja Jaan Raamotile poeg Eric. Lapse isa on inseneriteaduse magister, ta on Ilmar Raamoti poeg.

● Stockholmis sündis Mare (n-na Pärtel) ja Ain Nümmele poeg

Venelaste hoiatus ameeriklastele: Teie ei ole enam Broadwayl

(MIE) — Kui USA välisminister mais külastas Kairot, siis oli küllaltki orakleid, kes kinnitasid, et välisministri kõnelusel Egiptuse presidendiga toovad peagi Washingtoni ja Kairo lähenedes ja Kesk-Ida kriis võtab soodsa lahenduse pöörde. Kuid Rogersi ja Sadati poliitiline mesinädal lõppes väga järsku kui Egiptuse saadikule Moskvast teatati, et "president" Podgornõi on teel Kairosse. Moskva saatis oma number 2 mehe "asju joonde ajama Niilusel". "President" Podgornõi saavutas oma Nr. 2 positsiooni Kremli Tsaar Leonid I kroonimisepeadustusel — nii kutsutakse Kremli Kommunistliku Partei viimast kongressi, kusliku Partei viimast kongressi, kus Leonid Brezhnev tuli võiduga välja ja võib nüüd juba kindlalt istuda imperiumi troonil.

Ja Podgornõi oli edu. Kahe päeva jooksul sõlmiti Kairos leping, mis kindlustab Moskva kohaloleku Niilusel ja seda eeskätt oma sõjalise jõuga. Asjata ei olnud Podgornõi saatjaks niisugused mehed nagu Gromiko ja kindral Pavlovski, viimane on Kremli sõjaministri asetäitja. Egiptus on rahvusvahelise lepinguga seotud Kremli mõjusfääri ja Egiptuse võib ainult juurde panna ussudele — Kremli värskeim satelliit.

15 aastaks sõlmitud leping on Egiptusele suatustlik kõigis punktides, eriti oma punkt 8-ga, mis räägib sõjalisest toetusest ja abist Egiptusele — Kremli võib määrata momendi, millal Egiptus (loe Nõukogude Liit) on ohustatud ja vajab tühust abi. Momendil loetakse venelaste arv Egiptuses 100000 kuni 150000 meheni, kas nn. ekspertidena või puht Kremli üksuste näol.

Kui Kremli sõjaminister Gretscho — ukraina kasakas — läks mõne päeva pärast uut provintsi inspekteerima, siis sõjalaevade, millel viibis too kümnet ordonit rida kandev Nõukogude Liidu marssal, püüdis ameeriklased vaeeldada. Kuid peagi VI laevastiku staapi saabus Kremli sõjalaeva hoiatus:

"Ameeriklased, teie ei viibi Broadwayl!" Patruill-lennukid muutusid ettevaatlikuks.

See "murdumata sõprusleping" töötab egiptlastele küll poliitiliselt, sõjalist ja majanduslist kui ka moraalset abi. Tema põhjal egiptuse raalset abi. Tema põhjel egiptuse ohvitseri ja allohvitere võidakse treenida Nõukogude Liidus ja samuti Kremli "asjatundjad" võivad Egiptuse relvastatud jõududes mängida mitte üksinda nõuandja, vaid ka ülemuse osa.

Üks hiljutine "Krasnaja Zvezda" number luges Egiptuse lepingut tähtsaks Aafrika rahvaste vabastamise võitluses. Seega selge jutt, et Egiptus muutub õppesentrumiks punaagendidele Aafrika suhtes, nagu seda on Kuuba Lõuna-Ameerika maade suhtes.

Kui Leonid Brezhnev viibis Prahas tshehi kommunistliku partei kongressil, siis ta hindas lepingut Kairoga suureks välispoliitiliseks võiduks sotsialistlikule laagrile. Muu-seks: Prahas Brezhnev sai selge tunnustuse, et tshehid siiski 1968 aastal "kutsusid" venelasi appi. Ei, Kremli ikka palutakse, ta ei ole agressor nagu seda on ameeriklased ja teised imperialistid!

Kremli tugev sissemurd Vahe-merre ja Kesk-Idasse on tõsiselt mõtlema pändnud Israeli valitsuse.

Juba Golda Meiri viimise puhul Skandinaavia ajakirjandus vihjas Golda imelikule visiidile Lõpmala polaraladele ühte hubasesse jahihütti. Toda visiidit isegi Israel ei dementeerinud tugevalt — viidati, et visiid kandis romantilist laadi. Kuid kuuludused kohtumisest tähtsa Kremli diplomaadiga, nimetataks välisministri asetäitja Tšerapinski nime, ei talu vaielda. Ja asja Kremli saadik Washingtonis, Dobrõnin, ühel seltskondlikul olengu poetas lause, et on võimalik, et Kremlis toimub "new look" Tel Avivi suhtes. Nii mõlemate maade kui ka erapoletute maade ajakirjandus leiab, et olugi suhtes Tel Avivi ja Moskva vahel on katkenud 1967 aastast saadik, teatavalt diplomaatilised kontaktid rahu huvides on vajalikud.

Kas Israel on jõudnud tulemusse, nagu paljudki riigid, et USA diplomaatia üheks põhimõtteks on parimate sõprade hätta jätmine saatustraskel tunnil, nagu ühel ajal koosviibimisel mainis Vaba Hiina saadik USA-s, on mudugi tuleviku küsimus.

Igatahes on USA palju väärtuslikke positsioone kaotanud Kesk-Idas ja Vahemere ida-osas, ning ei ole sugugi võimatu, et Kesk-Ida probleemid lahendatakse Kremli poolt ja siis juba Kremli huvides ja sellel puhul on Kesk-Ida platsdarmiks Vene sissetungiks Aafrika sügavusse kui ka Indiasse ja India ookeani puna-laevastiku opereerimise ruumiks muutmiseks.

El. Ig.

Pariis läks puhkusele...

PARIS — Prantsuse võimud on hädas Pariisi elanikega, kes tahavad kõik augustikuus puhkusele minna, et siirduda Vahemereäärsetesse kuurortidesse.

Kuigi valitsuse poolt on soovitatud puhkusekuudeks valida ka juuni, juuli- ja septembrikuud, siirdus ka küesoleval aastal Pariisist augusti algul viis miljonit inimest Vahemere rannikule. Pariisi linnavalitsus kardab, et massilise linnast lahkumise tõttu võib tõsiselt kannatada turism, kuna linnas ei leidu enam inimesi, kes turistide heaolu eest hoolitsevad.

Eesti Päevalehe
TELLIMISPOSTGIRO
number on 156770-0
(Eesti Päevaleht Förlags AB,
Box 667, 101 29 Stockholm)

Luguspeetud tellijaid palutakse mitte kasutada enam varasemat Eksklustana-Kurireni tellimispostgirot ega vana sissmaksukarte sellele postgirole, kuna Eesti Pä-

valeht on kogu tellimisasjaajalise üle võtnud. Tellijatele tulevad endiselt sissmaksukaardid, nüüd aga juba uuele postgirole.

MIDA TÄHENDAB INDIA — N. LIIDU SÕPRUSPAKT?

(ME) — USA uue Puna-Hiina poliitika esimeseks tagasilöögiks on India ja N. Vene 20 aastase sõlmitud sõprusleping. See tähendab pikemas perspektiivis ca 500 miljonilise India rahva langemist küpse viikama Moskva kommunisti sõdamaaks. Kuna N. Liit omab juba sõjalisel baasil Tseilonil, India lõunapiiril, siis avab see pakt tee India ookeanile, mis viib suure sammu lähemale Pärsia lahe ääridele. See pakt tähendab ka lähemas tulevikus USA ja Briti omandite natsionaliseerimist Indias ja kõikide investeeringute ja kaubaturgude kaotamist Indias.

Selle lepingu sõlmimisele viis Pakistani-India konflikt, mis lähemas või pikemas ajavahemikus viib sõjalisele konfliktile. Moskva teotab Ida-Pakistanis küsimust, mis kasutatakse mässu mahasurumiseks. Selle tulemuseks on ligi 10 miljonit Ida-Pakistanis põgenikku Indias. Neist põgenikest moodustavad venelased Ida-Pakistanis n. n. vastamismärged. Selles on ilmselt kerkinud üles Moskva ja Pekingi uus konflikt.

Selles küsimuses on mitmeid arusaamisid. Ühed on kindlad, et Moskva provotseerib n. n. Bengali konfliktit Ida-Pakistanis põhjusel, et Moskva arvates on viimane aeg peatada Puna-Hiina aatomrelvastust ja leida põhjusi kiire sõjalise loogika need hävitada.

Telised on järele arvamisel, et Moskva ja Peking korraldavad oma vahekorrad ühel või teisel viisil rahulikul teel ja nende peaesmärgiks on mõlemal kapitalistlikule süsteemile hävitamine. Aasias käib Briti poolt mahajäetud maade jaotamine Pekingi ja Moskva vahel.

Pekingi ja Moskva konfliktit suunas viitab vene teaduste akadeemia liikme Jüri Arbatovi äsjane artikkel Pravdas, kus märgitakse, et USA ja Pekingi sõprus on hävitavaks loogikaks maailmarahule ja, et see on sibiitid otse N. Liidu vastu. Oeldakse veel, et see tähendab täiesti uute vahekorrad tekkimist Moskva ja Washingtoni vahel. USA N. Liidu dedente asemel tuleb USA Pekingi dedente.

See olukord Aasias on Nixoni läbirääkimiste poliitika otsene tagajärg, kus ta deklareeris, et USA edaspidi ei konfronteeriks kommunistidega, vaid ainult peab nendega läbirääkimisi. Eriti on aga rõhutatud Nixoni doktriini rakendamist, mille tõttu senine USA abi Aasia riikidele kärbiti miinimumini. USA sõjajõudude vähendamine, mille tõttu India ookeani ei jätku, enam USA sõjalaeve. Briti saarele Diego Carziale ehitud väike USA sõjaline baas ei suuda seda piirkonda kaitseda. Aasia riikidel on tekkinud arvamine, et USA tõmbub isolatsiooni ja sisemised raskused, kuritegevus ja sotsiaalsed probleemid tohutu tõus hävitavad USA, kui maailma suurvõimu.

Praguusel presidendil Nixonil näib olevat ainult üks eesmärk, saada tagasivaltitud järgmisel valimistel.

Aasiale on USA poliitikal katastroofilised tagajärjed. Praegu on

Aasias joone taga, mis läheb üle Rawaalapindi Saigoni, 12 demokraatlikku riiki ka 800 miljoni elanikuga, kus valitsused veel moodustatakse demokraatlike valimiste teel. Need muutuvad lähemas tulevikus, kas Pekingi või Moskva satelliitideks.

Nixoni poliitika mõjul on Lõuna-Aasias Pekingi mõju tohutult tõusnud. Kõige tihedamad vahekorrad on Pekingil Pakistaniga, kuhu annab ca 200 miljoni väärtuses relvi ja sõjavaru. Pekingi tehnikud töötavad Pakistanis. Pekingi praegu korraldab oma vahekorrad Malaias, Indoneesias, Burmas, Tai, Singapuri ja isegi Filipiinidega. Kuna need riigid on arvamisel, et USA on nad maha jätanud.

Nixoni uus poliitika Pekingiga tekitab kõige suuremaid arusaamatusi Jaapanis. Peaminister Sato, kes oli senini ajanud USA-sõbraliku poliitikat, sattus viisa raskesse olukorda, eriti selle tõttu, et teda ei informeeritud uuest poliitikast. Jaapan kardab, et USA loobub ära Jaapani turud Hiinas. Et Puna-Hiina muutub Aasia suurvõimaks ja Jaapan kaotab oma senise positsiooni, turud ja mõjuapiirkonnad.

Päris ehamäärased muutub USA kõige truuma liitlane Formosa olukord. Senini arvati, et USA viib Okinavalt oma aatompommid Formosale. Nüüd on see aga raske. Kõige halvem olukord on selle tõttu, et Puna-Hiina jätkab veel suurema hooga USA-vastast propagandat. Ja Chou En Lai teeb ikka veel USA vastaseid seisukohti teatavaks.

Sõprusleping on Moskva vastusammuks Washingtoni ja Pekingi sõpruslepele Aasias. Kuid Euroopas käivad praegu kiiresti ettevalmistustest samaseks vastutööloogiks. Arvatakse, et Euroopas tuleb nüüd uus Moskva poliitika. Kurikuulsad Willy Brandti lepped Moskva ja Poolaga seisavad kinni Berliini küsimuse taga. Moskva võib nüüd teha järeleandmisid, millele järgneb Brandti lepete ratifitseerimine ning läheb lahti tihe koostöö N. Liidu ja satelliitidega. Selle tipus on Sovjeti stiilis Euroopa julgeoleku konverents, mis vastab N. Liidule Euroopas kied Pekingi ja tema uue liitlase USA vastu.

Teine variatsioon on, et see ümberkorraldamine viib sõjalisele konfliktile Puna-Hiina ja N. Liidu vahel. Kui see juhtub, siis on Nixoni poliitika ainuõige. See võib tuua uude olukorda ja ka suured sisemised muutused Hiinas ja Pekingis.

AJK

MÜRA — kaasaja inimese uus kardetav VAENLANE

(VES) — Müra on käesoleva sajandi nuhtluseks. Täna päeval ei esine müra ainult tehasemiljöös, ta lähtub meid kõikjal: tänaval, kodus, supelrannal, ta tungib koos inimesega isegi vaikseste metsajärvete äärde. Kuhu põgeneb? Kotti ju veel on, aga kui kauaks? Kuid põgenemine ei päästa, müra ei jää meist maha. Seda teame paljude kõrge tsivilisatsiooniga maade kurbadest kogemustest. Enamik inimkonda tabanud õnnetusi on sündinud meie endi tehnikasaavutustest. Raadioaktiivne kiirgus, pestitsiidide jäigad, linnade mürgised udud ja tahm — kõik need olid juba olemas enne, kui inimesed neis ohtu märkasid. Ühe värskeima nuhtluseks on kõigile senisele lüüsnud n. n. lennupaugud, mis teivad ühelikiirusega lendava lennuki liikumise. Need ja kõik muud mürad ei põhjusta küll suuri muutusi keskkonnas, kus elame, kuid nad teevad elu küllaltki ebameeldivaks.

Müra on varjatud vaenlane. Vee ja õhu saastamise aset saab mõista. Kuid heli on lihtsalt liikumine, võnkumine. Müra tugevus, intensiivsus on küll mõeldav, kuid nõrgema müra uurimine jääb siiski rohkem psühholoogia kui keemia või füüsika valdkonda.

Mõnikord näib, et meie reageerimine mürale sõltub generatsioonidevahelisest erinevusest. Klassikalise müra sõber naudid Tšaikovski avamängu "Aasta 1812" müraarist fanaals, kuid biitmuusika paneb tal pea valutama. Teatakse ju juhtumid, kus linnainimesed on pagunud maalt, kuna linnalulul on ajanud neid hulki.

Müra suurenemise ja leviku tõttu igapäevases elus on teadlased püüdnud määratleda selle mõju inimesele. Vaatluse alla on võetud kõige erinevamaid kohasid. Aastaid tagasi avaldas üks teaduslik ajakiri ülevaate müraest kokkeliitpidudest.

Selles piirits välja selgitada müra mõju haigustele, diplomaatidele ja teistele, kes viibivad nendel käärakisel kogunemistel.

Ei avastatud siiski ühtki juhtumist kuulmise täieliku kaotusest.

Katseid on tehtud ka loomadega. Teadlased on uurinud helidega surmanud loomadeid. Ning meisisu on äratatud biitmuusikaga, mis oli küll märksa väiksem kui mõneski heliplaadiuutamis. Muusikat kuulunud looma pärastisid lahkamisel selgus, et sisikorda paljud kuulmevaid olid purunenud ja kokku tõmbunud.

Ühe New Yorgi biitansambli kitarrist kurtis leheportile, et larm, milles ta mängides viibib, on talte halvasti mõjunud. "Olen oma kuulmise osaliselt kaotanud", kurtis ta, "ma ei kuule enam nii nagu varem. Kui toa teises otsas öeldakse midagi vaikesel häälel, võib juhtuda, et mu kõrv ei taha seda. Aga poliste meeldivalt valj muusika. Ja mulle endale ka."

Teadustöölised kahtlustati kuulmishäireid ammu enne seda, kui vastavate ametiliselt seda märkama hakkasid. Hiljuti ütles üks inglise teadlane: "Lastetöö õitsejal 19. sajandil ei pidanud vanemad ega töandjad seda eriliseks ühekohtuks. Samasugune näib olevat nüüdki veel suhtumine müraesse."

Praegu eristatakse peamiselt kahesuureid kutsuühenduslike kuulmishäireid: intensiivse müra toimel teatud aja jooksul tekkinud krooniline närvikuluus ja tugeva heli tekitatud äge kõrvakahjustus.

Viimane on tavaliselt juhuslikku laadi ja kestab lühemat aega. Kutsustööd tingitud kuulmishäireid on õige laialt levinud ning nad tulenevad enamasti teadmatusest ja hooletusest. Eriti rohkesti tekib kuulmiskahjustusi metallitehastes ja katlamajades, kuid ka kaevude purijate ja mitmenugustel operaatoritel. 1968. aastal töötas vastavate uurimuste põhjal vähemalt 6 miljonit ameeriklast kuulmiskahjustavas müras. Kuid see arv võib ka suurem olla.

Tugevas müras töötavad inimesed kannatavad sageli südameja vereringehäirete, sisenõrenägemise, hingamissüsteemi ja närvistüsteemi kahjustuste all. Või müra võib põhjustada hädaid, mida ei oska ette arvata, ülevaard arstid. Veresooned tõmbuvad kokku, nahk muutub kahvatuks, lihasel on pingul ning adrenaliini paiskub vereringesse.

Seetõttu suureneb pinge ja närvilisus. Inimene muutub kergesti ärritavaks ja rahutuks. Puhkus ja uni on sageli häiritud.

Harva lahendab küsimuse põgenemine äärelinna. Viimase 40 aasta

jooksul on müra kodus, selles väsinud töötaja künagises pelgupaigas, rohkem kui kahekordistunud.

Nüudepesemismasinat, televiisorite õhujahutussedemaga ja muude elektril töötavate masinate läbiel ulatavad õhukeste vaheseintega korterites kõikidesse ruumidesse.

Kõrvalmajast või üle tänava kostab naabri murunüüja pöör ja liiklusemüra lähedastel maanteedel. Suure veoautode müra ja vibratsioon ning heitgaaside saastunud õhk tungivad isegi läbi kivimaja seinete.

Oli aeg, kus müra seostati ainult teatud kindla keskkonnaga — vabrikuga. Tänapäeval jäljib ta meid kõikjal. Haripunkti saavutab müra aga, nagu sotsioloogid seda nimetavad, patopoliises, s. o. haiges surevas linnas. Mõrgavad mootorõukid, kolisevad prüginõud, biitmuusika ja transistorsaadidtega ringi liikuvad tohud — kõik annavad oma panuse linna haigusele.

Kuidas mõjuvad lennupaugud inimesele, loomadele ja loodusele? Linnades on see mõju tugevam, sest ta kajab seintel tagasi.

"Ühelikiiruse ajalust ei ole soovitat jätta last vanksir rõdude ega müüri äärde," kirjutab üks rootsi akustikateadlast.

Selle müra tekitatud võpatused põhjustavad õnnetusjuhtumeid autot juhtides ja vabrikutöölisega. Samuti võib võpatada opereeriv kirurg haiglas.

Ühelikiirusega lendavate sõjalennukite kannul käib tihti häving. 1960. aastal purustas Colorado USA lennunduse akadeemiast ülelennanud F

—105 "Thunderchief" üle 200 akna, vigastas 15 inimest ja tegi kahju 30 tuhande dollari eest.

Samal aastal määras kohus ühele Minnesota farmerile 37.490 dollarit kahjutasu 2000 naaritsapõja eest, mis olid hukkunud lennuki lööklaene tagajärjel.

Lennupaugud on kahjustanud rahvusparke ja loodus- ning kultuurimälestusi, eriti kivimoodustusi ja indiaanlaste eelajaloolisi asulaid. Kuidas see kõik mõjub metsaelustikele, siis, kui ühelikiirusega õhuliiklus saab igapäevaseks Ornitoloogid on mures lindude tuleviku pärast. Lennukid hirmutavad linnud pesadeid, mistõttu munad langevad rõõvloodudele saagiks. Ning müra on saanud linnunäudele ka otseselt ohtlikuks.

Alates 1940. aastast, mil tuli kasutusse DDT, on selle müra-giga kokkupuutunud linnunäud muutunud ebamoonaselt õhukeks ja hapraks.

Kidea väikesel muna, seda tundlikum ta on.

Et tehnikat areng on tekitanud tänapäeva ühiskonnas müraprobleemi, siis on tarvis leida sellele ka vastabinusid. Teatud määral on sellega juba algust ehtud: mootoratastele ja teistele larmi tekitavatele masinatele on kavandatud summutid, on leitud summutusvahendid auru-kompressoritele ja isegi "vaikne" prüginõu. Siin on valitsusel ja vastavatel tööstus- ja asutustel veel palju ära teha. Kui näiteks elektritootluse kulutatakse sama palju raha kui ühelikiirusega lennukite loomisele, siis saaksid nii müra kui ka õhu saastamine üsna mõjuva hoobi.

Aerutavad üle Vaikse ookeani

SAN FRANCISCO — Briti seiklejad John Fairfax ja Sylvia Cook, kes lahkusid 13. märtsil tagasi auruadil San Francisco, et aerutada üle Vaikse ookeani, on jõudnud 1400 km ida pool Hawai saari.

Fairfax tegi radiole teatavaks, et ta jõudnud 600 km lõuna pool Hawai saarest ning siirdub Christmas saarele vett võtma. Aerutajate kogutekond üle Vaikse ookeani ulatub 13000 km.

Huumor

Daam ruttab õhtul tänaval politseini juurde ja hädalab: "Seal see mees jälgab mind! Ma usun, et ta on joobnud."

Politseinik uurib daami pealaest jalatallani ja sõnab: "Jah, ta peab teepoolest joobnud olema!"

Sünnitushaiglas närvierib kaks meest ukse taga. Ütleb üks: "Kuidas see küll nii viltu läks — just täna pidime minema puhkusele!"

Vastab teine: "See pole midagi, meie pidime just täna minema puhkusele!"

"Käivatajad ikka tunnevad teepoolest asja," jutustas üks ema sõbrannale. "Mõtle, ta ütles minu tütrele, et see tutvub rikka mehega, abiellub temaga ja saab kaksikuid."

"Ja see läks täide?"

"Kõik peale abielumise."

● Leicesteris Inglismaal elunev Ella Kuusk sõitis kuuks ajaks New Yorki.



● Üliõpilane Jaak Pedak, kes on Community College of Baltimore akajärgide "CCB Today" ja "Praxis" peatoimetaja, saavutas illoolikult eriauhinna oma aktiivse tegevuse ja kõrge õppetulemuse eest. Ta kasutab saavutatud rahalist auhinna Euroopa-reisiks ja saabus lennukil Brüsselisse, kust pärast tutvumist Belgia sirdus edasi Sakamaale ja viibib praegu Heidelbergis. Augusti algul jätka reis Rootsi, et tutvuda Stockholmiga teiste linnadega, kus on elumajas suuremal erul eeslasi.

● Maria Peil ja Elsa Kurro New Yorgist saabusid reisile Euroopa kontinendile.

● Bostonist asus Euroopa-reisile tudend iligent ja violakaunstnik Endel Kalan koos pianist abikaasa Erikaga. Nende reisi programmis on ka Norra, Rootsi ja Soome.

● New Yorki ja Kaliforniat külastas ins. Udo Toome Stockholmist.

● Dr. Ariadne Kivirand, kes lõpetas arstina Colorado illoolikult ja omandas hiljem veel patoloogilerialal, avas koos ameeriklastest arstiga Asheville's iseseisva eralaboratooriumi.

● Londonisse saabus tagasi üliõpilane Tiina Taul, kes USA-s New Yorgis külastas oma venda, õp. Andres Tauli.



Eesti Päevalehe
TELLIMISPOSTGIRO
number on 156770-0
(Eesti Päevaleht Förlags AB,
Box 667, 101 29 Stockholm)

Lugupeetud tellijaid palutakse mitte kasutada enam varasemat Eskilstuna-Kurireni tellimispostgirot ega vanu sissemaksukaarte sellele postgirole, kuna Eesti Pä-

evaleht on kogu tellimisasjaajamise üle võtnud. Tellijatele tulevad edasist sissemaksukaardid, nüüd aga juba uuele postgirole.

Informatsioon eesti koolist vabas maailmas JAMAICAL õpetajate maailmakongressil

NEW YORK (EPL) — Eesti esindajana võitis Kingstonsis Jamaica saarel toimunud ülemaailmse õpetajate organisatsiooni (World Confederation of Organisation of the Teaching Profession) 20-ndas kongressist mag. phd. Vaiko Lugus. Vormiliselt esindas ta liidu liiget, Eesti õpetajate Keskühingut, millise juhatus asub Stockholmis. Kokku oli kongressil üle maailma 800 osavõtjat, kes esindasid 66 maad. Nende seas oli õpetajaprofessoreid, haridusministreid, kõrgemate õppeasutuste juhte UN-i vaatlejaid ja teisi prominentsed haridustegelasi, kõik ainult vabast maailmast. Kongressi asupaigaks oli West-India ülikooli Kingstonsis.

Vaiko Lugus jutustas, et ei ole kerge minna üksinda võrrema maailma, kus sul pole ees ühtki tuttavat ja ei tunne olukorda. 4. aug õhtupimeduses kohale jõudnud selgusid kohe segadused. Sheraton hotellis oli varem tema poolt kinni pandud tuba ära antud ja vaba ruumi enam polnud. Pidi peaaegu ööseks tänavale jääma, sest ei teadnud, kuhu minna pimedas. Tekkis juba mõte lennukile tagasi minemiseks, et koju lennata. Seda aga ta siiski ei teinud. Suure otsimise peale õnnestus siiski tal tuba leida ühes ääriinna vanas hotellis, mille ümbruses aga õhtupimeduses tuli käekõrti kõvasti käes hoida, et see ära ei kaoks. Järgmisel päeval aga naerataski talle vastu õnn. Ta leidis ülikooli läheduses moodas hotellis mugava toa. Sellest peale hakkasid kõik asjad jooksema plaaniko- haselt.

Kongressi töökava oli väga tihe kogu kaheksa päeva ulatuses. Üldnõu- näitas kraadiklaas 35 kraadi C ja

HUUMOR

Venelane ja prantslane istuvad baaris ja vaidlevad riigisüsteemide pärast. Venelane ütleb:

"Teie demokraatia on ju müda, vaadake, mis teevad kapitalistlikus korras abielupaarid. Aina üks petmine ja ülenaiskumine teise järele. Üks sotsialistlik abielupaar ei pete üksteist ilgalgi!"

Prantslane: "Ma näen, teie vihkate kapitalismi niivõrd, et ei võta sealt ühe isegi selle meeldivamaid harrastusi."

*

Alabama neeger läheb valgete kirikusse. Kirikuteerit üksel paneb talle kile ette: "Sina siia sisse ei pääse."

Neeger: "Aga ma pean ometi pastori- le kiire kirja edasi andma."

Teener: "Hea küll, sel juhul mine. Aga häda sulle, kui ma näen, et sa kirikus hakkad palvetama!"

Lääne-Saksa korrespondent E. Behrens USA-s: "Miks ei peaks USA toetama Puna-Hiina vastuvõttu UNO-sse! Amerikla ärimehed kalkuleerivad juba nüüd öndsas ärevuses mis nad küll teenivad, kui saaksid 800-miljonilise Hiinaga äri teha ja müüa igale hiinlasele päevas kasvõi ühealasa aspirinipillid, ühe pakikese närimiskummi või pudel colat."

Naisajakirjanik Betty Habit: "Meil ei ole küll piisavat rahku, kuid selle eest on meil piisav rahukonverents."

Puna-Hiina teadeteagentuur Hsinhua: "Hiina välisministri ülesandeks on võtta, esitada Amerikla Ühendriikidele 476-ndat korda kõige tõsisem ja viimsem hoiatus tema kuritegeliku käitumise pärast."

**METSAKODU
UUDISMAA**

POSTIARVE 694771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI
SKAUTLIKELE NOORTELE

peamiselt haridus- ja õpetusküsimusi maakoolide töö alalt, millest kõrvale kalduda ei lastud. Peale selle olid seminarid eriküsimuste ja eriprobleemide üle, mis toimusid tavaselt õhtupoolikul. Need käsitlesid tootlustamist, inimeste koosseisu maahiskonnas, sotsiaalolusid ja täiskasvanute edasiõpetamist. Meie delegaati V. Lugust huvitas küsimus: Millist mõju avaldab tööstuse areng maahiskonnas nendes maades, kes see progress praegu toimumas.

Kõik ettekanneid ja sõnavõtte tõi- giti kohe nelja kongressi keelde (inglise, prantsuse, hispaania ja jaapani). Ebatauluvaks tegi olemise kongressil Jamaica kuumus. Iga päev näitas kraadiklaas 100 kraadi F ja enam. Ülikooli suures aulais ja kõrvalruumides ei olnud õhujahutust. Veidi jahedust tõi tuuletõmbus, mis puhus läbi eriliste avatud seinaluukide. Oli juhuselik, kus ka sõnavõtteid muutusid ägedaks, kui Lääne-Ameerika riikide esindajad tõstsid üles õpetajate palgaküsimuse. Neid küsimusi aga kongressis kavas polnud ette nähtud, kuna see on iga maa si- semine asi ja plenaarium läks töö- kavaga edasi.

Mag. vaiko Lugus esitas üldkogu- es EOK aruande vaba maailma ees- ti koolide ja täienduskoolide tööst, millede arv kokku ulatub meil 50- ja haarak ligi 400 õpetajat. Ta algas ütlustuseks oma ettekanne eesti kee- les, mille tõlkis kohe inglise keelde. Ta mainis:

Lugupeetavad kolleegid. See keel, mis teie praegu kuulsite, oli eesti keel. Ma sooviksin, et mina ka, nagu teiegi mainisite oma sõnavõ- tuses, võiksin öelda: minu maa, minu rahvas! Minu maa, Eesti, on okupeeritud kommunistliku Vene- maa poolt ja minu rahvas on ikka- tatud. Need meist, kes on pääsenud eksiili, on rõõmsad, et on vabadus- ja võivad kõnelda oma keeles. Seda keelt aga teie kuulute vähe.

Ta ettekanne leidis head vastukaja delegaatide poolt ja hiljem tuli tal paljudele anda lisaletusi. Eriti imestati Lõuna-Ameerika esindajate poolt, kuidas meie suudame seesu- guses oludes ja kaugustes anda noortele peale normaalkooli veel eri rahvuslikku õpetust. V. Lugus oli ai- nuke, kelle ettekanne oli paljudat- tud ja välja jagatud kõikidele kong- ressiist osavõtjatele. Filipiini esindajad lubasid selle aruande avaldada oma pedagoogilises ajakirjas.

Kogu kongressi aja kestel oli V.L. hulgaliselt kokkupuutumist prominent- sete haridustegelastega. Nii oli tal kõnelusi Filipiini, Kõrre, Jaapani, Rahvusl. Hiina, Lõuna-Aafrika riik- ide, Rootsi, Taani, Inglise, Lõuna- Ameerika, USA, Kanada, UN-i ja teiste riikide esindajatega. Tema sel- gitused olid venivad ja ta leidis nendes keskusteludes palju sõpra ja mõtteosalisi. Ka oli tal kaasa Eestl Rahvuskomitee poolt välja antud brošüüre Eesti olukorra üle ja sama ka kommunisti õige pale sel- gitamiseks, mis ta seal kõik ütles ja- gas. Pikem selgitav jutujamine oli tal India delegaatidega, kes ta- gasreisil kavatsesid külastada Vene- maad.

Eriti populaarseks sai meie dele- gaat suurtel vastuvõttudel, milliseid oli kokku kolm. Sinna ilmus ta eesti rahvarõivas, — Valjala stiil ja kiri. Tema kohta ilmusid Kingstonsi su- rmas ajalehes "The Daily Cleaner" 9. ja 10. aug. numbris kirjutused ja pilt, mille all lugesid:

"Mrs. Vaiko Lugus, kes esindas kongressil EOK, kandis linnapea vastuvõtul meeldivaid eesti rahva- rõivaid. Seda rahvariieid kannavad

eesti naised pidupäevadel ja rah- vuslikel tähtpäevadel." Pärast seda vastuvõttu hakati teda kutsuma "Miss Estoniak". Samas riietuses oli ta ka Jamaica peaministri vas- tuvõtul ning tutvunes isiklikult peaminister Hugh Shearer'iga ja tema abikaasaga, sama ka "Jamai- ca ühtul, kus oli ligi 3 000 inimest koos.

Rahvariieid kandsid veel Lõuna- Aafrika esindajad ja hindud, kuid see oli neil igapäevane rietus ja seepärast ei aratanud tähelepanu. Kui meie delegaat ilmus kongressile ta- valises riietuses, siis paluti ikka, et ta tuleks rahvariivais, sest siis oli teda kergem hulga seast leida. Nii aitasid rahvariieid V.L. palju kaasa eestlaste elu ja tegevuse tutvustami- sel.

Ka ekskursioonid olid korraldatud. Meie esindaja tegi kaasa retke King- stonist üle saare lõunasse Ocho Rios- se, mis oli umbes 55 miili. Subtroo- pilise Jamaica maastik on väga meel- div ja maalline oma mäekühmade- ja lõunamaise loodusega, kus pal- ju iluimist ja värvid mangu. See on vastamisvõime rahulik saar- sbralliku rahvaga, kes enamikus Aaf- rika päritoluga ja tõmmud ning kel- le esivanemad kunagi istandustes sisse loodud orjadena. 300 a. oli Ja- maica Inglise dominiioon ja enne se- da Hispaania valduses. 9 aastat tagasi sai ta iseseisvuse, kuid kuulub sõ- raliiku suhete säilitamiseks Inglise Commonwealtis.

Vaiko Lugus jäi kongressiga ja selle korraldusega väga rahule. Kõik oli väga südamlis ja seepär- ast omas ta valmistavaid muljeid ning tõi kaasa jäädavaid mälestu- si aga ka väsimuse, sest ta pani kõik oma energia ja võimed män- gu, et täita tema peale pandud ülesandid hästi. Vastuvõttudel oli tal niipalju kõnelusi, et hääl väsis ja polnud isegi aega sõnimeks aga joomiseks ning pidi tühja kõhuga hotelli tagasi minema.

See kõik kokku, nagu ta ise mai- nis, oli talle aga suureks diploma- tiliseks kooliks, et mõista, kuidas inimestele läheneda, kuidas naerata, kuidas kõnetada ja kontsentree- ruda, et lähedalt ja rutu ära üelda oluline. Tema arvates tuleb seesu- seid kongresse meie rahvusliku töö ja püüdluste tutvustamiseks igakü- lalt ära kasutada, ka poliitilises mõt- tes. Elav sõna ja isiklik kokkupuu- tumine paljude maade esindajatega suudavad enam, kui hulgalised mär- guskirjad ja apellatsioonid. Seekord oli tema üks "tules", kuid võimalus oleks saata 4 nagu kongressi liikme- teleht näitas Kui meie tahame oma püüdlusi ja töö põhimõtteid maali- male tutvustada, siis peame ka ühi- sel selleks ohvreid tooma majandus-liku panusega. Meie pole enam nii vaesed, et seda ei suuda. Siin peak- sid ka meie keskkorralduslooniid oma abiga kaasa tulema.

V.L. tõi kongressil kaasa hulk pe- dagoogilist materjali. Kui see tal lä- bi töötatud, siis vast septembril lõpul või oktoobris Koolide Keskus koos Õpetajate Koondisega korraldavad Ne wYorgis lähema ümbruse õpetajate- le ja asjast huvitatutele referaat- koosoleku. Kaugemal-asuvatele saa- detakse ettekanne paljudatult kät- te, ka ülemere maadesse.

Et temale see delegandi ülesanne ja kohustus osaks sai, avaldab V.L. oma tänu Eesti Õpetajate Keskühin- gule Rootsis ja Eesti Koolide Kesku- sele USA-s ning osalise majandusli- ku toetuse eest Eesti Rahvuskomitee USA-s ja Eesti Konsulaadile USA-s.

GASTON O. RANDVEE

Lühiteated Ameerikast

● New Yorgi ülelinnapea John Lindsay, senine liberaalne republi- kan, teatas ametlikult ülemine- kust demokraatide parteisse, kus ta kavatses taotleda presidendi kan- didaadiks seadmist. Linnapea ko- hale kavatses ta aga edasi jääda kuni kõrgema koha selgumiseni.

● Ameerika ametühingute keskl- liit AFL-CIO kongress võttis range seisukoha välismaa tarbekaupade sisseveo suhtes, mis võetavad ame- erika tööstist ära töö teeniva. Kui 1960. a. toodi sisse 20 tuhat naistekleiti, oli 1970.a. sisseloodud kleitide arv juba 14 miljonit.

● Välisministriumust konsult N.Li- du Washingtoni suursaatkonna nõuniku ministriumu, ära kuula- ma ranget protesti selle vastu, et Moskvas kahe USA diplomaadi au- tod tänaval purustati. USA välis- ministriumu märkis, et see vanda- lism ei saanud toimuda ilma nõu- kogude asutiste teadmata.

● Riikliku aeronautika ja maali- maruuni administratsiooni arstid teatasid, et Apollo 15 astronautide, kelle sõidameetuses Kuu pinnal muutus ebakorrapäraseks, ei ole normaalsesse olukorda tagasi jõud- nud nii rutu kui arvati ja järgmi- sel kuusõul võidakse Kuu pinnal viibimise aega lühendada.

● Valitsus andis nõusoleku korral- dada Nevada osariigis katsemaa- maal alal Inglisea vesinikupommi plahvatus maa all, milleks Inglise- maal endal ei ole sobivat kohta ega kogemusi.

● 19 osariiki on seni juba otsusta- nud teha suuri kärimisi hoolekan- de summade väljajandmises ja ena- mus ülejäänud osariikidest kavat- sevad piirata järealt kasvanud ku- lusid hoolekande alal.

Leinateateid

Russalas, Eestis, suri 7. augustil Voldemar Bauning, sünd. 1. novemb- ril 1911 Keila vallas.

Torontos suri kapten Konstantin v. Kanut.

Eestis suri 8. juunil Marie Heil, n-n Arak, sünd. 22. novembril 1889.

Sydney's suri 9. juunil Max Oh- man, sünd. 10. oktoobril 1895 Tallin- nas.

Tartus suri 2. mail prof. dr. Ni- kolai Velderpas, end. rakensdar- maatsia professor Tartu ülikoolis. Ta oli sündinud 20. aprillil 1887.



Meie liiget

Ants Paarek'ut

* 8. 10. 1921

† 13. 8. 1971

mälestavad

Kopenhaageni ES "Eesti Kodu"
EELK Kopenhaageni pihtkond



Armast abikaasat ja isa

Priido Koel'i

mälestavad tema I surmaaasta-
päeval 27. augustil

ABIKAASA JA LAPSIED

Leinateateid



Balti rahvaste suur sõber, in-
mustatud võitleja ikstatud rah-
vaste vabaduse eest

Prof.

Birger Nerman

Mälestavad sügavas leinas

BALTI KOMITEE

ROOTSI VABADUSLIIT

LÄÄNEMERERUHING



Oma auliiget

Professor

Birger Nerman'i

mälestab leinas

EESTI TEADUSLIK SELTS

ROOTSIS



Suurt vabaduse sõpra,
väsimatut vabadusvõitlejat

Birger Nerman'i

mälestab leinas ja tänus

EESTI PÄEVALEHT



Meie kallis ena

**Elisabeth
Vernomasing**

* 28. okt. 1888

† 20. aug. 1971.

Mälestavad kurbuses

ALIDE JA ALDERIN LEIJDER

Puhka rahus, emakene!

Arn. Peets in memoriam

Süüdatähts suri 22. augustil ajakirjanik ja ühisteadlane Arnold Peets, kauaaegne Eesti Rahvusfondi peasekretär ja rahvuslik idealist.

Arnold Peets sündis 3. veebruaril 1904 Palamusel Kuremaa vallas talupidaja pojana. Oppis Tartu kommersigümnaasiumis ja lõpetas selle a. 1925. Kerge sulega ja liikuva vaimuga sobis ta hästi sellele alale, mis sai tema päriselukutseks — ajakirjaniku tööle. Peetsi lehemehpepõlv algas Valgas, viis teda edasi Haapsaldu ja kui kogemused oli küllaldased, oli ta küps ülesanneteks juba suurte lehtede juures — Päevalehe Tartu ja Tartu maakonna esindajana ja Postimehe toimetustöökamuna. Samal ajal pühendas ta end ka ülikooliõpingutele, algul filosoofia, siis õigusteaduskonnas, mille ta lõpetas juristina a. 1938, proovides siis ka advokaaditööd — ta oli vandeadvokaadi abiks kuni saatuslike aegade saabumiseni kodumaale, seega ainult keks aastat. Jatkus saksa okuatsiooni ajal oma ajakirjaniku tööd, kuni a. 1944 põgenemisteede kaudu viis Sakamaale, kust ta sõja lõpus asus ümber Taani. Rootsi saabus Arnold



Arnold Peets

Peets alles a. 1947, asudes varsti rahvuslikku võitlusindesse — ta valiti a. 1949 Eesti Rahvusfondi peasekretäriks ja oli sellel kohal kuni 1964 aastani, mil ta tervise halvenemisel tõmbus tagasi ja töötas Vabade Komitee büroos, olles ühtlasi Eesti Komitee juhatusliikmeks 1965—1971. Pike-mat aega oli ta ka Süüdatähtse Eesti Seltsi esimeheks Ajakirjanikuna on ta kodumaal kuulunud Eesti Ajakirjanike Liitu, paguluses Vabade Eesti Ajakirjanike ühingusse, m.h. juhatusliikmena ja kuulus akadeemiliselt Eesti Üliõpilaste Seltsi vilistlaskonda. Allakirjutatule meenub esimene tutvus Arnold Peetsiga kodumaal, kui ta noore ajakirjanikuna tuli Haapsallu. Naerata, sõbralik, koostöötaheline, usin ja kohusetruu, korrektselt sulega, eeskätt aga südametunnistusega a "leheneger", nagu ajakirjanike ke tavaltselt siis nimetada. Temast sai tema kolleeg läbi elu, mis lõpuks tõi meid kodumaalt võõrsile, aga kodumaaga südames. Olgu Sulle, kall-lis kolleeg, kerge võõras muld.

K.L.A

- New Yorgis ilmus järjekordne 788-leheküljeline leksikon naistest USA avalikus elus, massmeedumais jne. Eestlastest on toodud ära mag. phil. Mall Jürma nimi kui toimetaja Ameerika Hääles ja raadioauctor.
- Stockholmis viibis külas Urve Kask Baltimore lähedalt Arlingtonist USA-st. Ta külastas Stockholmis oma onu dipl. ins. Voldemar Kaski ja Malmis tädi pr. Lydia Olssonit.

Oma armaet vilistlast

Arnold Peets'i

mälestab sügavalt leinates

EESTI ÜLIÕPILASTE SELTS

Kauaaegset esimeest

Arnold Peets'i

mälestab

TARTU KOMMERSTGÜMNAA-SIUMI
JA KAUBANDUSKOOLI
VILISTLASKOGU



Ajakirjanik

Arnold Peets

* 3. 2. 1904 Tartumaal
† 22. 8. 1971 Süüdatähts

mälestavad

EESTI PÄEVALEHT
VABADE EESTI AJAKIRJANI-
KE ÜHING



Usulised raadiosaated igal pühapäeval, 18.30—18.45 h. lühilainel 25 m. Trans World Radio.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peajumalat. 29/8 kl. 9.30 Jakobis, abipraost K. Veem, orelli P. Ardna, laulur. Piiblisalmid tel. 08.21.32.77.

BORAS: Carolis jumalat. 29/8 kl. 15. õp. O. Kodres, laulur.

NORRKÖPING: Matteuse kirikus jumalat. 29/8 kl. 14. õp. Valter Kopperman USA-st, orelli H. Piirimets, laulur.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai Pankirik. 29/8 kl. 11 liturgia, viistaja Johannes surmapäev. Teenib ülemp. A. Nael.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Ansgaril, Kungsholms. 23. vabakirikute ühine jumalateenistus 29/8 kl. 16. külalisjutustaja R. Vösu kodumaalt jt.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühik Kirik. Brävall. 11. 29/8 kl. 11 Robert Vösu Eestist, noorte- ja koorilaulu, 4/9 kl. 18 H. Ahlberg Borasist, laulutekkandeid. Eeltest: Eesti Pühapäevakool algab 5/9 kl. 10.

ESKILSTUNA: Elimi kapellis, Hellenig 2 jumalat. 28/8 kl. 18, jutl. Robert Vösu Eestist.

ESKILSTUNA: Eskili kirik. Båtsmansg. 7. jumalat. 29/8 kl. 14. E. Jorgur jt.

GÖTEBORG: Blåbändi saalis Erik Dahlbergsgat. 10 jumalat. 28/8 kl. 18. E. Paesild. 29/8 kl. 11 Paesild ja Nyman.

GÖTEBORG: Smyrna Nelipühikog. Parkatan 1, piibli- ja palvetund 28/8 kl. 18, üldkoosolek, jutlus, lühitunnistused ja koor 29/8 kl. 17. Pühapäevakool algab 12/9 kl. 15. Hisingen: Ibsensg. 4, vaimulik helilindil ja palveõhtu 1/9 kl. 18. Jonsered: Kyrogk. 3 B, c/o Vilisaar, palve 1/9 kl. 18.

HELINGSBORG: Slottshagskyrkan, Långvinkelsg. 26 (sissekäik pargist), jumalat. 29/8 kl. 14, Elsa Roos.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 29/8 kl. 17, J. Freiman, J. Liiva jt. Eesti Osak. Bräddg. 54, palvet. 28/8 kl. 18, kõneleb helilindil K. Raid.



GÖTEBORG

Eesti Maja Klubi

Teatame endistele ja uutele Klubi külalistele, et Göteborgi Eesti Maja Klubi alustab oma sügishooaja tegevust pühapäeval, 5. septembril kell 15.00. Klubi on avatud igal pühapäeval alates kl. 15 ja kolmapäeval kl. 18.30. Teretulemast!

GÖTEBORG

Pensionäride kokkutulekud

Eesti Pensionäride Ühingu Göteborgis igapäevased kokkutulekud algavad kolmapäeval, 1. sept. kestva-sega kl. 10—15 Eesti Majas, Drottningatan 27. Juhatusel nimel ühtl. teretulemast:

HENNING

STOCKHOLM

Naiskoor algab harjutustega

Stockholmi Eesti Naiskoori lauluharjutused algavad neljapäeval, 2. septembril, kell 18.00, koosviibimise-ga kohvitasel juures koorijuhil suvilas, Skolvägen 7. Täby.

Väljastõit buss nr. 601 (umb. 40 min.), kell 17.10 kas Borgarskolani-ees või paar minutit hiljem sama bussiga Rådmanngatani tunneljaama juurest, peatuseni "Täby kyrka".

Osavõttus palutakse teatada koori sekretäriks, proua Lola Puuseppale, tel. 99.23.13, hiljemalt teisipäevaks 31. augustiks.

Teretulemast kooriliikmeile ja uutele lauljatele!

JUHATUS

● Stockholmis sündis Inger ja Georg Faehlmannile tütar.

Uus E. Maja

algus lk. 1

teerimist. Need tööd on nüüd käigus. Kahjuks ei olnud kaebuste tõttu võimalik vahepeal kuigi palju ära teha.

Edasi on linnavalitsus annud loa teise korruse tühjake korterite ümberhitamiseks elukorteritena nagu nad on olnud senini, ja siis on kinnitatud plaan Eesti lasteala-laste-päevakodu jaoks, mis tuleks n.n. hoovimaja. See on kõige rõõms-tavam osa.

Juhatus määras juhatuseliikme tsi-viilins. Hjalmar Arendi vastava projekti hoolidajaks ja vajalike selgitus-tööde teostajaks.

— Kas lastekodu ruumidega on probleeme?

Probleem seisneb selles, et vaba on kavandatud pindalal ainult üks ühik — end. majavalitselja korter, kolmest korterist tuleb aga evakuee-rida senised ümrukid. See palistab olevat ületatav probleem, kuigi see oma aja võtab. Lasteala juhatus on pidanud ametivõimudega projek-ti osas läbirääkimisi ja siin on ma-jajuhatuslikus osas võimalik riiklik abi. Juhatus jätkab eeltööd koostöös las-teala juhatusel.

— Millal arvestate, et võimalik oleks uude Eesti Maja sissekolimi-ne?

— Kõik saab tehtud, et vana ma-jal lammutamise ja uue maja kasu-tuseelviimise vahel ei tekiks va-hemikku. Seejuures on töö-näoline, et tegevus vanas majas võib kesta pisut kauem kuni 1. ok-toobrini. Uue maja kordasdamine võiks kõige varem valmis olla no-vembri alguseks. Mõeldav on, et vähemalt osa ruumidest on varem valmis. Nagu öeldud, nüüd, kus load on olemas, ruttame, et kaotatud aega tagasi võita.

— Juhatus teatas, et uue Eesti Ma-ja kohta teostatakse ankeet eestlas-te ja organisatsioonide soovide koha-ta?

— Küsimusteskeem on valminud ja jur. stud Mart Nürk alustab lähemal päeval vajalike ankeet-interv-juudega. On oluline, et eestlased kolmest korterist tuleb aga evakuee-ksid end nii mugavalt ja meeldivalt kui see vähegi võimalik. See puudutab ka loomulikult seitskond-like ruumide sisustamist

Salapärasus

algus lk. 1

siirdus laagri likvideerimisel (1950.a.) merele, teenides eesti ja välismaistel kaubalaevadel madrusena. Enne tema ootamatut surma oli kadunud ing-lise sadamas laevalt mahamakstud ning ootas South Shieldsi omale uut laeva.

Kodumaa kaitselahinguis. kui vaenlane oli tunginud 1944.a. üle Pelpsi järve jää Piirisaarele, sai Ants Männiste Tartumaa Omakaitse rida-des Piirisaare tõrjevõitlustes raskesti haavata. Pärast paranemist oli ta E.D. koosseisus uuesti rindel. Aastakümneid merel sõites oli A. Männiste viimseini olnud hea tervi-se juures. Nagu juurdusel selgus, on Männistel pangas hea summa raha. Pangaraamat oli aga kadunud. Uuri-mised tema salapärase surma kohta jätkuvad.

Näitleja Bob Hope seksuaalõpetu-se kohta tänapäeva koolides: "Kui tänapäeva koolipois: tuleb kogu ja ütleb, et talie on antud teha kodu-tööd, siis pead panema majateeni-jana luku taha."

Ajakiri "Newsweek": "Kui de Gas-peri, Schuman, Adenauer ja Chur-chill oleksid veel olnud elus, oleks meil juba nüüd Ühendatud Euroopa."

Möbl. tuba ja köök

Arstas välja üürida 2—3 aastaks üksikule. Tel. 91.32.11 peale kella 16-ne.



Oma auliiget

Prof.

Birger Nerman'i

mälestab leinas

EESTI KOMITEE



Oma auliiget

Prof.

Birger Nerman'i

mälestab sügavas leinas

EESTI RAHVUSFOND



O/a concoetorit

Arnold Peets'i

mälestab leinas

EES-i COETUS 1925-II



Asemikekogu ja juhatuse liiget ning kauaaegset ametnikku

Arnold Peets'i

mälestab leinas

EESTI KOMITEE



Sügav tänu kõigile, kes minu abikaasa

Johannes Hanikat'i

surma puhul mulle sooja kaas-tunnet avaldasid, tema lahtu-mist rohke osavõetuga austasid ning paljude lilled ja pärgade-ga kaunistasid.

HELENE HANIKAT

Rootsi televisiooniprogramm

TV Lördag

Vuxenutbildningen:

- 16.25 Start — Ett program för cirkel-
ledare i engelska.
16.10 Skolaktuellt. 1 Välkomna till
skolan.
17.00 Suomenkieliset ohjelmat eller
Finskspråkiga program:—
Aino Pekkanen — småbrukarhu-
stru. Textat på svenska.
17.35 Nappi eller En samisk folksaga
inspelad i Lappland av Lea Wallin
och Mirja Karisto.
Textat på svenska
17.55 Helgmälsringning. Färg. Från
Grythyttans kyrka i Västmanland.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Åsnan Mjuk. 6. Mjuk och Båts-
man går på promenad i hamnen och
Dio bjuder på segeltur.
18.20 Oscar III:s sommarnöje. Oscar
Hedlund.
19.00 Bill Cosby. Färg. Amerikansk
underhållning med Bill Cosby som
idrottsläraren Chet Kincaid.
19.25 Fablernas värld. Färg. Fröken
Stork och Brevhärarna Duva.
19.30 TV-nytt, vädret och sport.
20.00 Tält vare här Färg. TV-cirkus
utan skyddsnet.
21.05 Gluten. Färg. En liten apptre-
tare inför TV 1-hösten.
21.20 Svenska expeditioner. Med Sten
Bergman till Kurilerna.
Vuxenutbildningen:
21.50 Börja på nytt — TRU presente-
rar två kurser i höstens vuxenut-
bildning, Matematik på nytt och
Svenska nu.
22.00 TV-nytt, vädret, sport.
22.10—23.25 Efterspanad. Färg. Ame-
rikansk western ur serien "Cimarron
Strip" med Stuart Whitman, L. Q.
Jones, Jim Davis, Joseph Cotten,
Percy Herbert, Randy Boone, Jill
Townsend, Harry -Lauter, Martha
Scott och Amzie Strickland.
Regi: Bernard McEveety

TELEVISION 2

- 15.25 Simning. Färg. Direkt från Eu-
ropacupen i Fyrisbadet, Uppsala.
Åke Erolin och Toivo Ohman.
17.00 Kanot-VM i Belgrad. Mac
Gänger.
18.10 Tranornas hösflyttning. Färg.
18.20 Unga kvinnor. Färg. Engelsk
serie efter ett par böcker av Louisa
M Alcott. Del 7.
Angela Down, Jo Rowbottom, Sarah
Craze, Janina Faye och Stefanie Bid-
mead.
18.55 Vädrät, meddelanden
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 En dam försvinner — engelsk
thriller från 1928 av Alfred Hitchcock.
I rollerna: Margaret Lockwood, Mi-
chael Redgrave, Paul Lukas, Dame
May Whitty, Goggin Whittier, Cecil
Parkier och Linden Travers.
21.10 TV-nytt.
21.25 Fridrott — landskampen Sve-
rige — Finland på Ullevi i Göteborg.
Bo Hansson och Sven Petersson.
21.30 Öppet hus. Färg. Blandad un-
derhållning med Claes af Geijerstam.

TV Söndag

- 18.25 ... vädret, meddelanden.
Vuxenutbildningen:
18.35 Höstens kurser i radio och TV.
18.45 Mina damer och herrar — ame-
rikansk film från 1934 med W. C.
Fields, Joe Morrison, Judith Allen,
Jan Duggan, Nora Cecil, Baby Le-
Roy och Jack Muhlhal.
19.15 Sveriges bästa. Färg. Fem mi-
nuter om kommande långfilmer i
TV 1 av Bo Johan Hultman.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Horoskopo. Färg. Litet skäl-
mystie om ödet vägar. För TV-tea-
tern av Eva Moberg. Regi: K. San-
tesson. Scenograf: N. Svenwall.
I rollerna: Göran Graffman, Lars
Amble, Per Sjöstrand, Ulf Palme,
Per Mattsson, Ulla Axelsson, Britt-
Louise Tibblom, Lilian Johansson,

Gun Robertson, Mimmo Wähländer,
Agneta Prytz, Helge Hagerman,
Börje Mellvig, Lars-Erik Örtengren
och Sven Strömberg.

- 21.05 Det var en gång... Färg. Tutte
Lemkov sjunger gamla judiska
sånger från Ryssland.
21.30 Sportspeglar.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—22.45 Mötet på nytt — Lasse
Holmqvist hos Ivar Andersson i Ul-
vaboda.

TELEVISION 2

- 15.25 Simning. Direkt från Europacu-
pen i Fyrisbadet, Uppsala. Åke Bro-
lin och Toivo Ohman.
17.00 Fridrott — landskampen Sve-
rige — Finland på Ullevi i Göte-
borg. Bo Hansson och Sven Peters-
son.
17.45 Kanot-VM i Belgrad. Mac
Gänger.
18.30 Det susar i säven. Färg. Håkan
Serner läser ur Kenneth Grahames
bok 14. Prämfur.
Födelsedagen. Färg. Om pojken
Max och hans hund Murren.
18.55 Vädrät, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Sportnytt.
19.30 Förenade detektiv AB. Färg.
Fransk kriminalserie med Maria
Pacome som den skarpönniga Olga
de Charance. 10. Hold up i Mont-
real.
20.00 Indianernas Amerika. Färg. En
skildring av den amerikanska kon-
tinentens urinnevärdar. Berättare
är Henry Fonda.
20.15 TV-nytt.
21.10 Nöbild — Porträtt av en roare
skisserat av Gary Engman och Käge
Gimtel. I kväll: Charlie Norman.
22.00—22.25 James Baldwin i Paris.
Färg. Ett engelskt TV-team försö-
ker intervjua negerförfattaren Jame-
s Baldwin.

TV Måndag

Skol-TV:

- 9.00—9.10 Rytin och rörelse, åk 1.
9.20—9.40 Ung i dag.
9.45—10.05 Matematik, åk 4.
10.10—10.30 Människan och naturen.
13.35—13.55 Nordens natur och kli-
mat.
14.00—14.25 Fordonsmekanik.
14.30—15.00 Matematik.
För småbarn:
16.30—16.45 Halvfem. Färg. Herr Bar-
balander funderar.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Mysteriet på Flaxton. Färg. Två
pojkar på äventyr i 1800-talets Eng-
land. 8. Sammansvärjningen.
Vuxenutbildningen:
18.30 Börja på nytt — TRU presente-
rar två kurser i höstens vuxenut-
bildning, Matematik på nytt och
Svenska nu.
De ska på grundskolenivå och är
lämpliga startkurser för den som
vill börja läsa som vuxen.
18.40 Björn Berg och hans gubbar.
Färg.
Om tidningstecknaren och bokillu-
stratören Björn Berg.
19.00 Oss grannar emellan — Engelsk
komediserie med Peter Jones, June
Whitfield, Reg Varney och Pat
Coombs.
19.30 TV-nytt, vädret.
19.30 Ettan gästär. Färg. Sven Anér
och Bengt Feldreich besöker en ak-
tuell person.
20.30 Från socialism till ökad jämlik-
het. I. Många rövdjur på vårt blod
sig mätta. Om industrialismens gen-
ombrott och arbetarrörelsens upp-
komst i Sverige.
21.00 Författarskapskanon — tjeckisk
berättelse. 7. Inte bara musik i sa-
lonaerna... Regi: F. Filip.
I rollerna: Vladimir Raz, Jiri Vala,
Jirina Jiraskova, Iva Januzova,
Radovan Lukavsky, Jan Skopecek,

Vladimir Brabec, Jaroslava Ada-
mova, Eduard Dubsky, Maria Ku-
cirkova och Svatopluk Benes.

- 21.50 Mungior, Mozart och massor
av musik — filmrapport från mu-
sikfestivalen i Junsele i juli.
22.10 TV-nytt, vädret.
22.15—23.15 Heja Sverige! Lennart
Hyland och gäster pratar idrotts-
minnen.

TELEVISION 2

- 18.30 Den förtrollade korgen. Färg.
Det bästa ur Ardy Strüwers och
Lasse Åbergers programserie från i
våras.
18.55 Vädrät, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Musik på fat. Färg. En film
från New York med Manhattan
Street Band.
20.00 Konstens skattkammare. Färg.
Ett besök på The National Gallery i
London. Vi får bja se hur konst-
verk restaureras och konserveras.
20.50 Varför kom du på ingen. Färg.
Per Filip och Mia Marianne sjunger
anorlunda visor.
21.00 TV-nytt.
21.05 Backspeglar — Eric Forsgren
tittar tio år tillbaka.
21.50—23.25 Hotet — fransk långfilm
från 1958 från ett mentalsjukhus.
Regi: Georges Franju.
I rollerna: Pierre Brasseur, Paul
Meurisse, Jean Pierre Mocky, An-
ouk Aimée, Charles Aznavour och
Jean Galland.

TV Tisdag

Skol-TV:

- 12.00—12.15 Trafik — På väg till lek-
platsen.
12.45—13.05 Astronom.
För småbarn:
16.30 Kasmus nalle. Färg. På jorden-
rundfärd med Pingo, Pelle, Sälle
och Sköld. 1. Ratten
16.35—16.50 Joe. Färg. Om en liten
engelsk pojke, hans familj och de-
rars upplevelser vid havet. 1. Joe
flyttar.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Hösjög — rapport från Notting
Hill i London. Dokumentärfilm om
en åttabarnsfamilj.
18.30 Sportvarianten. Färg. Ellitv-
ling med utländska och svenska
mästare upplandad med underhåll-
ning. Programled: Åke Erolin. I
dag: Simning.
19.30 TV-nytt, vädret.
19.30 Ettan gästär. Färg. Sven Anér
och Bengt Feldreich besöker en ak-
tuell gäst.
20.30 Chicago blues. Färg. Om blue-
sens utveckling. Kända bluesartister
som Buddy Guy, J. B. Hutto, Floyd
Jones, Johnie Lewis, Junior Wells
och Muddy Waters medverkar. Å
21.20 Karriären framför allt. Färg.
Engelsk serie om en ärelysten ung
advokat — John Stride.
22.10 TV-nytt, vädret, sport.
Vuxenutbildningen:
22.20—22.40 Parlez francais — franska
i praktiken.

TELEVISION 2

- 18.30 Polarvärd. Färg. Om djur och
natur kring Norra Ishavet berättar
en rysk filmare. Del 1.
18.55 Vädrät, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Fyrtorn och Släpvaogen —
Kärlek, krig och krigarliv. Dansk
film från 1931. Regi: Lau Lauritzen
Sr.
I rollerna: Carl Schenström, Harald
Madsen, Mona Mårtensson, Erling
Schroder, Olga Svendsen, Anton de
Verdier och Christian Schroder.
20.35 Dokumenta utifrån — Internatio-
nella reportage.
21.15 TV-nytt.
21.30 Backspeglar — Eric Forsgren
tittar tio år tillbaka.

TV Onsdag

Skol-TV:

- 9.20—9.40 Elev i gymnasieskolan.
14.00—14.20 Musik åk. 5. Lärarpro-
gram.
14.30—14.55 Musik. Lärarprogram.
Lågstadiet.
För småbarn:
16.30—16.45 Albin. Färg. En tecknad
berättelse om en liten kul kille och
hans fantasivärld. 1. Albin är aldrig
rädd.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Röda havets hemligheter. Färg.
Fransk äventyrsrserie från 1910-ta-
lets Orienten. 1. Äventyrets vägar.
18.30 Dr Finlays journal. Färg. Det
första av tre avsnitt ur den
engelska serien inspirerad av A. J.
Cronins läkarnoveller.
I huvudrollerna: Andrew Cruicks-
hank, Bill Simpeon, Barbara Mullen
och Wilfred Pickles. Regi: Eric
Hills.
19.20 Hans bättre jag. Färg. Bulgar-
isk tecknad kortfilm.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Invånarna i min by — om livet
i en sydvietnamesisk by inspelat
av ett FNL-team.
20.40 Paraden. Färg. En ungersk
kortfilm.
20.45 Occupation — Det första pro-
grammet av fyra om den tyska ok-
kupationen av Frankrike.
I denna dokumentära rekonstruk-
tion intervjuas ortsbefolkningen i
staden Clermont-Ferrand och för-
grundspolitiker som Pierre Mendes-
France och Anthony Eden. Manus:
Marcel Ophüls och André Harris.
Regi: Marcel Ophüls.
21.00 Insyn. Färg. Tar bja upp eko-
nomiska, sociala och arbetsmark-
nadsfrågor.
22.15—23.35 Perkele. Bilder från Fin-
land — finskt nutidsreportage från
1970—71 av Jörn Donner. Musik: M.
A. Numminen. Sångtexter: Jarkko
Laine.
Svensk premiär.

- 19.05 Henry Phyles dubbelliv... el-
ler agent mot sin vilja. Ett avsnitt
ur en amerikansk serie med Rod
Buttons och Fred Clark i rollerna.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Operettkonsert vid Näckros-
dammen — från en offentlig konsert
i Göteborg med solister och orke-
ster från Stora Teatern. Dir: S. Lin-
dedal.
20.30 Världen i fokus. Färg. Utrikes-
reportage.
21.00 Bröderna Karamazov. Färg.
Rysk filmatisering i fyra avsnitt av
Dostojevskijs roman med Michail
Uljanov, Kirill Lavrov, Andrej
Mjagkov, Mark Prudkin, Svetlana
Korkosjko, Lionella Pyrjeva och
Valentin Nikulin i rollerna. Regi:
Ivan Pyrjev.
21.40 Bensinfatsmusik. Färg. Latina-
merikansk underhållning med Los
Paraguayos, Trinidad Steel Band
och Totlyn Jackson från Jamaica.
22.10 TV-nytt, vädret, sport.
22.20—23.25 Ugrumfloden — Del 3.
Regi: J. Lapsjin. I rollerna: G.
Epifantsev, Ludmila Tjursina, V.
Tjekmarjev, V. Vladimirova, G. To-
chadze, A. Demjanenko, V. Emelja-
nov, V. Ivanova, E. Vesnik och N.
Ten.

TELEVISION 2

- 18.30 Öppna får vi se. Bilder på
stubbarn. 5. Gör dina egna instru-
ment.
18.55 Vädrät, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Herrskap och tjänstefolk. Färg.
Historier om medlemmarna i ett
hushåll i London strax efter sekel-
skiftet.
20.00 Backspeglar — Eric Forsgren
tittar tio år tillbaka.
21.05 Vi mission i Östafrika. TV 2
förtvitt diskutera den väster-
ländska missionens mål och meto-
der.
I det här programmet tas missionen
i Östafrika upp. Bernt Jonsson in-
tervjuar några kristna östafrikaner.
21.50 TV-nytt.
21.55 Sportnytt.

TV Fredag

Skol-TV:

- 6.30—8.55 Fordonsmekanik.
9.45—10.05 Se, lyssna, uppleva.
14.00—14.20 Musik åk 4.
14.30—15.00 Svenska.
För småbarn:
16.30—16.45 Cirkeline. Färg. Dansk
tecknad film. 1. Månen är en gul
ost.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Hej igen. Färg. Birgitta An-
derson presenterar Måns Mossa
och Orvar Ormbunke samt Magda-
lena min hyena.
18.30 Säg ni dom här? Programma-
tör välgår favoritprogram. Vård:
Lars Örup.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Fredagsgästen. Färg. Program-
värd: Bengt Feldreich.
20.20 En amerikan i Paris. Färg.
Amerikansk filmmusikal från 1951
med Gene Kelly, Leslie Caron,
Oscar Levant, Georges Guetary och
Nina Foch. Musik: George Gersh-
win.
22.10—22.15 TV-nytt, vädret.

TELEVISION 2

- 18.30 Öppna får vi se. Bilder på
stubbarn. 6. Å — vad jag tycker
om...
18.55 Vädrät, meddelanden
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Hej doktorn — engelsk komedi-
serie med Barry Evans.
20.00 Tislar från Rosenön — lokalt-
revy från Gotland.
20.35 Frihet åt barnen? Reportage
från en barnkolon. sommaren 1971.
21.15 TV-nytt.
21.30 Backspeglar — Eric Forsgren
tittar tio år tillbaka.
22.05—22.35 Ka Krukan — TV 2 teater.
Krukan — eller — kanske snarare
Vinkruket — är en burlesk på gam-
malt tema och i en frodig, bondsk
miljö.

TV Torsdag

Skol-TV:

- 10.10—10.30 Människan och naturen.
2.
12.00—12.25 Världens natur och kli-
mat. 1.
12.45—13.15 Matematik.
Sär småbarn:
16.30—16.45 Sjöörarsally. Färg. Sjö-
örarsally möter sina vänner. Pro-
gram från Danmarks Radio.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Med Nils Linnman i markerna.
Färg. Fälgslög i rötmanadstid.
18.35 R-förbunden — för makt åt
klienterna. Ett reportage om
KRUM, RFHL, RFMT och RMK.
Programmet handlar om hur pa-
tienter och andra får medinflytande
på vården samt hur man bedriver
unika vårdepresentationer.